

Ennda ngat'a tse'e Jesucristo jotsa'en kitsi'indu SAN MARCOS

Juan Bautista tsuya nga kju'a'e Jesucristo

Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28

¹ 'Bitsa'en 'betuts'inre en nda xi ngat'a tse'e Jesucristo, Ki'ndire Na'enchana.

² 'Bitsa'en kua'indut'a xujunre xuta chinga profeta Isaías:

An tetsikasentitjunra xutana xi be'eya nijmi.

Kui xi k'uejñandatitjun ndiyari.

³ Jndare xuta xi 'ñu nchja nga'nde t'axin:

“T'enda ru 'ba kixi chju'i ru ndiyare Na'enchana.”

⁴ 'Ba kui= kjuañu ja'eni Juan Bautista nga'nde t'axin tuxi yatendani xuta 'ba tuxi ye'eyanire nijmi xuta nga tjinnere sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba satenda, meni nga kuachat'anire jere. ⁵ 'Ba 'etju ngatsi'i xuta xi tjin nangi Judea ko ngatsi'i xutare naxinanda Jerusalén nga ja'ekasen ñojonre Juan. 'Ba kionga je ye'e nijmi ngat'are je xi tjinre, Juan yatenda ngajin ndaje Jordán.

⁶ 'Ba najñu xi yaja Juan ntsjare chakameyu kuandakoni, 'ba ko jngu tjiuxinjnde tikjakonire. 'Ba naxkajndi ko ntsjenre tjiuchusera xi tjin ngijña kjine. ⁷ 'Ba kionga be'eyare nijmi, tsu:

—Jaskanre an ndiba jngu xuta xi ngisa tjinre kjuañu tu'bani ko an xi ka'nda an bi bakinna nga sikindia 'ba skjendaq na'ñu jndere. ⁸ An

tebatenda nuu ko nanda; tunga kui ko Isennix-tjintsjere Na'enchana kuatendanu.

Jesús satenda 'ba chanayiu kut'ayako

Mt. 3:13-17; 4:1-11; Lc. 3:21-22; 4:1-13

⁹ 'Ba 'bi kuán kui nixtjinbiu nga Jesús 'etjuni naxinanda Nazaret, naxinanda xi tijñajin nangi Galilea, 'ba echu ña tijña Juan. 'Ba Juan yatenda ngajin ndaje Jordán. ¹⁰ 'Ba kionga ti'betukajin nando, Jesús tsabe nga kitju'i ngank'aa, 'ba nga Isennixtjintsjere Na'enchana ti'betukajennere joni jngu tjiunise tiba. ¹¹ 'Ba jngu jnda kjinu'yanire ngank'aa xi tsu:

—Ji= ni xi ki'ndina xi tsimijaan. Ne tsja tjinna ngat'a tsiji.

¹² 'Ba jaskan, Isennixtjintsjere Na'enchana kiko nga'nde t'axin. ¹³ 'Ba kio tsik'ejña yachan nixtjin ngajinre tjiuba ts'en, 'ba chanayiu kiskut'ayako. 'Ba ankjere Na'enchana ja'ekatesinre Jesús.

Jesús 'betuts'inre xare nangi Galilea

Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15

¹⁴ 'Ba jaskan nga Juan kis'eya nduya, Jesús echu nangi Galilea, 'ba kio kitsikja'axtiuya en ndare Na'enchana.

¹⁵ —Nixtjinbi xi kik'innu je kuajngu 'ba kjuatexumare Na'enchana je tijña tiña. Tik'antjaiyo kjuafa'etsjennu, 'ba ngatamakjainnu ngat'a tse'e en ndare Na'enchana —kitsure Jesús.

Jesús nchjare ñujun xuta xi tsuba tjiuti

Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11

¹⁶ 'Ba tifa'a Jesús ngandai ndachikunre Galilea, kionga tsabe Simón 'ba ko nts'e xi Andrés 'mi.

'Ba na'ya tire inyakanikja'ajin nando, ngat'a kui nchjabiu xi ti= tsuba. ¹⁷'Ba Jesús kitsure:

—Jun na'en, ndetjennginu. An sa'en_nuu nchja xi 'beku xuta.

¹⁸'Ba ndekuini chubabiu nchjabiu 'endu na'ya tire 'ba kitjenngi.

¹⁹'Ba kio nguba chire Jesús tsabe Santiago 'ba ko nts'e Juan, ki'ndire Zebedeo, xi tjinduya barku nga inya'bendunda na'ya tire. ²⁰'Ba tukjuan kinchja=re, 'ba nchjabiu kitsik'ejña na'enre xi Zebedeo 'mi ngaya barku ko chu'ndare 'ba kitjenngi Jesús.

Jesús tsinda jngu xuta xi tijñajinre jngu isennixtjin xi bi nda

Lc. 4:31-37

²¹'Ba jaskan Jesús ko xutare ja'e naxinanda Capernaum. 'Ba kionga nixtjin nga nikja'aya, Jesús ja'as'en ni'ya sinagoga 'ba 'etuts'inre nga yakuya.

²²'Ba tu kuakun=re xuta jotsa'en yakuyare joni tsa xa nk'a tjinre, 'ba bi joni nchja chjine kjuatexuma.

²³'Ba ngaya ni'ya sinagoga tijña jngu xuta xi isennixtjin xi bi nda tijñajinre, xi kitsu nga kiski'ndaya:

²⁴—Ji Jesús tse'e Nazaret, ¿mé= xi tjinri ngat'a tsajain? ¿A ja'enikjekjuani? 'Be=ñá 'yá= ni ji. Ji= ni xuta tsjere Na'enchana.

²⁵Tunga Jesús jatiko isennixtjinbiu 'ba kitsure:

—¿Xiu teni 'ba t'etukajin_ri xutabi!

²⁶'Ba isennixtjinbiu xi bi nda se 'etsujmeyare xutabiu, 'ba niki 'ñu= kiski'ndaya nga 'etukajinre.

²⁷'Ba ngatsi'i xuta tu kuakun=re, 'ba tsiningiyare xinkjin:

—¿Mé= kibi? Kja'e tsa'en bakuya xutabi, joni tsa xa nk'a tjinre. ¡Ka'nda isennixtjin xi bi nda 'bexa=re 'ba tsik'etjusunre!

²⁸ 'Ba ne xati kji'yare ngat'a tse'e Jesús ngayéje nangi Galilea.

Jesús tsinda nachi'yare Simón Pedro 'ba ko ne nkjin xuta xi sefesun

Mt. 8:14-17; Lc. 4:38-41

²⁹ 'Ba kionga 'etju ni'ya sinagoga, Jesús kiji ko Santiago 'ba ko Juan ndaba Simón ko Andrés.

³⁰ 'Ba nachi'yare Simón nachan tikijñasun nga nt'ai kunre. 'Ba ta'a kik'ere nijmi Jesús. ³¹ 'Ba kui kit-sitiñat'are 'ba kiskjebe ntsja nga kitsikisetjen. 'Ba ndekuini chubabiu kitukja'axinre chi'in nt'aire chjunbiu. 'Ba sa'e kitsikjén xuta xi echukun.

³² 'Ba kionga je tjima'ña, kionga je kintjai tsu'biu, echuchanire Jesús ngatsi'i xuta xi sefesun ko xi tjindujinre isennixtjin xi bi nda. ³³ 'Ba nkjin xuta xi tjindu Capernaum ja'e 'ba kuañajanxtiu xuntja ni'yo. ³⁴ 'Ba Jesús ne nkjin xuta kitsinda xi kja'e kjuanga chi'in kunre, 'ba ne nkjin isennixtjin xi bi nda ts'axjejin. 'Ba ngat'a isennixtjinbiu bexkun 'yá=ñu kui, kui= kjuañu Jesús bi kitsja'ndenire nga kinchja.

Jesús 'betju nga fitsikja'axtiuya enre Na'enchana
Lc. 4:42-44

³⁵ Kionga je tjis'e isen, kionga jñu chun ngisa, tsisetjen Jesús 'ba 'etju nga kiji jngu nga'nde t'axin nga kikjako Na'enchana. ³⁶ 'Ba kio Simón 'ba ko nchja xinkjin kikangisjai Jesús. ³⁷ 'Ba kionga kuasjaire nde, kitsure:

—Ngatsi'i xuta inyamangisjairi.

38 Tunga Jesús kitsingojore:

—Tangian kja'e nga'nde xi tjindu tiña, tuxi 'ba nde kio sikja'axtiuyani_řa enre Na'enchana; ngat'a tu kui xa 'etjuña.

39 'Ba kiji ngayéje ni'ya sinagoga xi tu tjin nangi Galilea, nga titsikja'axtiuya enre Na'enchana, 'ba ne nkjin isennixtjin xi bi nda ti'baxje.

*Jesús tsinda jngu xuta xi chi'in fe'ndujun kunre
Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16*

40 'Ba kio jngu xuta xi chi'in fe'ndujun kunre ja'etsitiñat'are Jesús 'ba tsakaskunch'int'are 'ba 'ets'are:

—Tsa mejénri kuan sitysenaā nga xja'axinnaā chi'in xi kunnā.

41 'Ba Jesús ja'animare xutabiu, 'ba kitsure nga yanere ntsja:

—Mejénna. Ngatamandai.

42 'Ba ndekuini chubabiu, kitukja'axinre chi'inre, 'ba kuanda. 43 'Ba ta'a kitsikixant'a Jesús xutabiu, 'ba 'ñu 'enere nga kitsure:

44—Tu'yá 'be_ri nijmi; tu t'in 'ba tikaku_ri yojori na'miu. 'Ba t'ikue kjuatjo xi baku nga je kuatsjejin jotsa'en kitsu Moisés, tuxi 'batsa'en skuekixini xuta nga je kuanda ngani.

45 Tunga kionga kui xutabiu kiji, 'etuts'inre nga ye'ere nijmi ngatsi'i xuta mé xi tu kuán. 'Ba kui= kjuañu Jesús bi nde nda kuán ja'as'enni naxinando, tu kioña tsajain xuta 'bejña. Tunga 'etjuni xuta xi kja'e kjuanga nangi tse'e nga ja'ekutsejenre.

2

Jesús tsinda jngu xuta xi bi ma fi

Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26

¹ 'Ba jaskan, kionga je ja'a jó ján nixtjin, Jesús ja'e ngani naxinanda Capernaum; 'ba kjint'e xuta nga je tijña ngani ndaba. ² 'Ba tukjia'a ne nkjin xuta kuañajan, ka'nda ngantja ni'yo bi nde kis'eni nga'nde; 'ba Jesús yakuyare enre Na'enchana. ³ 'Ba kio, ja'e ñujun xuta xi yank'angi jngu xuta xi bi ma fi. ⁴ Tunga bi kuán echukat'are Jesús, ngat'a ne nkjin xuta tjin. Kui kjuañu ngatsja ni'ya ña tijña Jesús kiskje'ikjani, 'ba kio ts'ajenni xuta xi tji'mio nga kjiya kuxta. ⁵ 'Ba kionga Jesús tsabe kjuamakjain xi tjinre nchjabiu, kio kitsure xuta xi tji'mio:

—Ji ki'ndina, je kuachat'ari jeri.

⁶ Tunga yak'a chjine kjuatexuma xi tjindu kio, 'bitsa'en kitsikja'etsjen: ⁷ “¿Jótsa'en ma kakun xutabi nga 'bitsa'en tinchja? Bi tjibekun Na'enchana, ngat'a tu Na'enchana sani xi mare tsichat'a je.” ⁸ Tunga ta'a fani kuankjinre Jesús mé xi inyatsikja'etsjen nchjabiu, 'ba tsiningiyare:

—¿Áññu 'batsa'en tenikja'etsjenñu? ⁹ ¿Méñu xi ngisa bi na'enre nga xin_řa xuta xi bi ma fiu? ¿A nga xin_řa: “Je kuachat'ari jeri”, asa nga xin_řa: “Tisetjen, chjube kuxta xi tetsjujñaye 'ba titjajme”? ¹⁰ Tunga mejéñña nga xio nga Ki'ndire Xuta xi'iun tjinre kjua'ñu kui ngasun'ndebi nga sichat'a je.

'Ba kio kitsure xuta xi bi ma fiu:

¹¹ —Ji xin_řa, tisetjen, chjube kuxtari 'ba t'in ni'yari.

¹² 'Ba xuta xi tji'mio ta'a tsisetjen, 'ba kiskjebe kuxtare nga 'etjuni kio ngixkun ngatsi'i xuta. 'Ba ngatsi'i tu kiskutsejen'akun= 'ba kitsichjire Na'enchana nga kui xi tjinre kjua'ñu. 'Ba inyat-sure xinkjin:

—Kje nisa jngu ndiyajín 'ya tsajmi joni kibi.

Jesús nchjare Leví

Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32

¹³ 'Ba jaskan Jesús 'etju ngani nga kiji ngandai ndachikun; 'ba ne nkjin xuta ja'ekun, 'ba 'etuts'inre nga yakuyare. ¹⁴ 'Ba kionga Jesús tifa'a kio, tsabe Leví xi ki'ndire Alfeo, nga tijña nga'nde ña tjubechjintjai tsajmi, 'ba kitsure:

—Ndetjenngina.

'Ba Leví tsisetjen 'ba kitjenngi.

¹⁵ 'Ba 'ba kuán nga Jesús tikjen ndaba Leví, ne nkjin xuta xi kjebechjintjai tsajmi ko xuta je tjin-dut'ako yamixa Jesús 'ba ko xutare; ngat'a ne nkjin mani xuta xi tjenngire. ¹⁶ 'Ba chjine kjuatexuma xi tse'e nchja fariseo tsabe kionga Jesús inyakjenko xuta je 'ba ko xuta xi kjebechjintjai tsajmi. 'Ba jako xutare Jesús, 'ba tsiningiyare:

—¿Áññu nchja xi kjebechjintjai tsajmi 'ba ko xuta je tikjenkoni chamaestrunu?

¹⁷ 'Ba Jesús kjint'ere, 'ba kitsure:

—Xuta xi nda bi chjine ki machjenre, tu kui sani xi sefesun. Bi xuta xi kixi ja'ekinchja_{ra}, tu kui sani xuta xi tjinre je.

Jesús tsuya kjia'añu nga ma beni kjindia

Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39

18 'Ba jngu ndiya, kionga xuta xi tjenngire Juan 'ba ko nchja fariseo tjindu kjindia, yak'a xuta ja'ekjeningiyare Jesús:

—Ji na'en, xuta xi tjenngire Juan 'ba ko nchja fariseo tjindu kjindia. ¿Ánñu xutari bi 'bendu kjindianini?

19 —¿A ma 'bendu kjindia xuta xi kjinikjint'e jngu kjuabixan, tsa xi xi'un kio tijñako ngisa? — kitsingojore Jesús—. Yejerañu xi xi'un tijñako, bi kuan k'uendu kjindia. 20 Tunga kjua'e jngu nixtjin kionga stukja'are xi'un; kionga kjua'e nixtjinbiu kio= k'uendu kjindia.

21 'Ba ni'yá 'bendayanda jngu xutji chinga ko chuba najñu xatse; ngat'a najñu xatsio kje fa'ekujín 'ba 'betijnda xutji chingó, 'ba ngisa= tse tijnda. 22 'Ba nde ni'yá 'beya binu xatse jngu chitsa xi tjiuxin ni xi chinga; ngat'a binu xatsio k'uetijnda, 'ba ne tse binu tisten 'ba kjuerkjua= chitsa tjiuxinbiu ngayeje. 'Ba kui= kjuañu chitsa tjiuxin xatse k'ueyaña binu xatse —kitsu Jesús.

*Jesús bakuya ngat'a tse'e nixtjin nga nikja'aya
Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5*

23 'Ba jngu nixtjin nga nikja'aya Jesús 'ba ko xutare setsuma ngajin ña kji'i tsujmi ntje. 'Ba kionga ja'a kio, xutare 'etuts'inre nga tsate xujmare trigo. 24 'Ba nchja fariseo tsiningiyare:

—¿Ánñu xutari inyatsa'enni mé xi bi tixa'nde nga ma nixtjin nga nikja'aya?

25 Tunga Jesús kitsure:

—¿A kje 'bexkiyajíun mé= xi kitsa'en David jngu nixtjin nga kui 'ba ko xuta xi tjenko kuana'enre 'ba kuabojore? 26 'Ba kui nixtjinbiu nga Abiatar

na'mi titjun kuán, David ja'as'en nga'nde tsjere Na'enchana, 'ba kiskine niñuxtila tsje, xi tu na'miu ma kjine; 'ba kitsjare xuta xi tjenko ngayeje.

²⁷ 'Ba kitsu ngisare Jesús:

—Nixtjin nga nikja'aya tu kjuanda tse'e= xuta nga kis'endare, bi tsa nixtjiun kis'endare xuta.

²⁸ 'Ba kui= kjuañu Ki'ndire Xuta xi'iun batexu-manire ka'nda nixtjin nga nikja'aya.

3

Jesús tsinda jngu xuta xi ja'eku ntsja

Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11

¹ 'Ba kio Jesús ja'as'en ngani ni'ya sinagoga; 'ba kio tijña jngu xuta xi ja'eku ntsja. ² 'Ba nchjabiu inyakutsejenre Jesús tuxi skueni tsa sinda xutabiu nga nixtjin nga nikja'aya, 'ba tuxi kuan kuangini.

³ 'Ba Jesús kitsure xuta xi ja'eku ntsja:

—Tisetjen 'ba tisen ngamasenre kio.

⁴ 'Ba jaskan tsiningiyare nchja xi yak'a:

—¿Mé xi tixa'nde nga ña'an nga nixtjin nga nikja'aya, a tsajmi xi nda= asa xi ch'o? ¿A sik'angiña jngu xuta, asa sik'enña?

Tunga nchjabiu xiu tsik'endu. ⁵ 'Ba Jesús ko kjuasti kiskutsejen'a nchja xi inyandaire, 'ba ba kis'ere ngat'a tse'e nga titsujñu ngisare.

—Tjente ndsai —kitsure xuta xi ja'eku ntsja.

'Ba xutabiu yejente ntsja, 'ba kuanda. ⁶ Tunga ta'a 'etju nchja fariseo 'ba kuañajant'are nchja tse'e Herodes nga tsangisjai ndiya jotsa'en kuan sik'enni Jesús.

Jesús tsinda nkjin xuta ngandai ndachikun

7 'Ba jaskan Jesús kikit'axin xutare ndai ndachikun, 'ba ne nkjin xuta xi jendibani nangi Galilea kitjenngi. 8 'Ba kionga kjint'e mé xi tu titsa'en Jesús, ne nkjin xuta xi tse'e nangi Judea, tse'e naxinanda Jerusalén, tse'e nangi Idumea, tse'e xingunda ndaje Jordán 'ba ko tse'e ngandaire naxinanda Tiro ko naxinanda Sidón ja'ekutsejenre. 9 'Ba kui= kjuañu Jesús 'exare xutare nga ngat'ejñandare jngu barku, tuxi bi kuastinnenire xutankjiun xi kuañajan kio. 10 Ngat'a ne nkjin xuta je kitsinda, kui kjuañu xi sefesun se inyakanikja'ane=re yojore tuxi kuan sikoni. 11 'Ba kionga isennixtjinnkjin xi bi nda tsabe Jesús, tsikinyakunch'int'are 'ba tsu nga kji'ndaya:

—jji= ni xi Ki'ndire Na'enchana!

12 Tunga Jesús jatiko isennixtjinbiu nga bi kuetsu nga kui xi Ki'ndire Na'enchana.

Jesús kja'ajin xutare xi tejó

Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16

13 'Ba jaskan Jesús kiji jngu ngijñacha, 'ba kinchjare nchja xi nda kisasenre. 'Ba kionga kuañajan nchjabiu, 14 Jesús kiskja'ajin tejó nchja tuxi k'uajmekoni, 'ba tuxi sikasenni nga sikja'axtiuya enre Na'enchana. Jesús kitsjaja'enre nchjabiu nga kui xi k'uin apóstoles; 15 'ba kitsjare kjuañu tuxi k'uaxjejinni isennixtjin xi bi nda ngajinre xuta. 16 Kui nga tejó nchjabiu xi kiskja'ajin Jesús: Simón, xi kitsjaja'enre nga kui xi k'uin Pedro; 17 Santiago 'ba ko nts'e Juan, ki'ndire Zebedeo, xi kitsjaja'enre Boanerges (ja'en xi tsunire: Ki'ndire Cho'on); 18 'ba ko Andrés, Felipe,

Bartolomé, Mateo, Tomás, Santiago xi ki'ndire Alfeo; Tadeo, ko Simón, xi mako nchja cananista, ¹⁹ 'ba ko Judas Iscariote, xi jaskan kitsingantsja Jesús.

Jesús nchja ngat'a tse'e chanayi Beelzebú

Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10

'Ba jaskan, Jesús ja'as'en ni'ya ña ti'bejña, ²⁰ 'ba ne nkjin xuta kuañajanne nganire, ka'nda bi kuán kiskine chi niñu. ²¹ 'Ba kionga kjint'e xinkjin Jesús, ja'ekja'a, ngat'a kitsu xuta xi yak'a nga Jesús skare.

²² 'Ba chjine kjuatexuma xi jendibani naxinanda Jerusalén kitsu nga chanayi Beelzebú, ngakure isennixtjin xi bi nda, tijñajinre Jesús 'ba nga kui kitsjare kjua'ñu tuxi k'uaxjejinni isennixtjin xi bi nda. ²³ 'Ba kio Jesús kinchjare nchjabiu, 'ba 'ejñare kui kjuakusunbi:

—¿Jótsa'en ndekuini chanayiu kuan k'uaxjejinni yojore? ²⁴ 'Ba tsa xuta xi tjindu jngu naxinanda ña batexuma jngu rey ndekui jóya tjinnire yojore, bi tsé kuanre nga k'uendu.

²⁵ 'Ba tsa xuta xi tjindu ngaya jngu ni'ya ndekui jóya tjinnire yojore, bi tsé kuanre nga k'uendu xuta xi tjinduya. ²⁶ 'Ba nde tsa chanayiu kuakjanya yojore, 'ba tsa ndekui skjankoni yojore, bi tsé kuanre nga k'uejña. Je echukjet'a nixtjinre.

²⁷ 'Ba tu'yá kuan kjua'as'en ndaba jngu xuta xi taja 'ba skjebecheje tsajmire, tsa bi fara tjun kueta'ñu; 'ba tu 'ba= tsa'en sa nga kuan skja'achejere tsajmire.

²⁸ 'Ba fa xinkixi_nuu, nga Na'enchana sichat'a yejere jere 'ba tume en ch'o xi kuetsure Na'enchana xuta; ²⁹ tunga xi ch'o

kuetsure Isennixtjintsjere Na'enchana, niñajanni kuachat'are. Tu je= xuta je ngantsjai nixtjin — kitsu Jesús.

³⁰ Ngat'a nchjabiu kitsu nga kui xi tijñajinre jngu isennixtjin xi bi nda.

Jesús tsuya 'yá= xi nare 'ba 'yá= xi nts'e

Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21

³¹ 'Ba kio ja'e nare 'ba ko nts'e Jesús 'ba ngandet-siun tsikinya 'ba tu 'exa nga kjuinukjuare Jesús.

³² 'Ba xuta xi tjindundaire Jesús kitsure:

—Nari ko nts'é 'ba ko ndichjai ngandetsian inya 'ba inyamangisjairi.

³³ —¿'Yá= xi nana 'ba 'yá= xi nts'ia? —kitsu Jesús.

³⁴ 'Ba kio kiskutsejen'a xuta xi tjindundaire 'ba kitsu:

—Kui ngatsi'i xutabi xi nana 'ba ko xi nts'ia.

³⁵ Ngat'a tu'yañu xi tsik'etjusun enre Na'enchana, kui xi nts'ia xi ndichjaá 'ba xi nana.

4

Jesús bakuya jngu kjuakusun ngat'a tse'e xuta xi kjejndi xujma

Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8

¹ 'Ba kio 'etuts'in nganire Jesús nga yakuyare xuta ndai ndachikun, 'ba ne nkjin xuta kuañajant'are. 'Ba kui= kjuañu, tsijinni barku xi tikijñajin ndachikun 'ba tsik'ejñayare, 'ba ngatsi'i xutankjiun ngandai ña kixí chun tsikinya. ² 'Ba nga 'ejñare kjuakusun; 'etuts'inre nga yakuyare ne nkjin tsajmi. 'Bi tsa'en yakuyare:

³ —Tasen ñojon enbi: Jngu xuta kiji nga kikjejndi xujma. ⁴ 'Ba kionga je tikjejndi xujma, masen

xujmare tsixu ndai ndiyo; 'ba ja'e tjiunisio 'ba kiskine. ⁵ 'Ba ngimasen xujmare tsixujin ndiojo, ña bi tse nangi tjin; 'ba ta'a jesu ngat'a bi 'ñu nanga nangi. ⁶ Tunga kionga 'etju tsu'biu, yaka 'ba kitsixí ngat'a bi 'ñu nanga kiji jamare. ⁷ 'Ba ngijngu ka'a xujma tsixu ngajin na'ya, 'ba kuank'a na'yo 'ba bi kitsja'ndere nga nda kuacha xujmabiu, 'ba nimé tu kitsja. ⁸ Tunga ngijngu ka'a xujmabiu tsixu ña nda nangi. 'Ba jesu xujmabiu 'ba kuacha, 'ba ne nda chan kitsja; 'ba tjin xujmabiu xi kitsja kate tu, tjin xi yachute ko te, 'ba tjin xi jngu sientu tu kitsja.

⁹ 'Ba kitsu ngisa Jesús:

—Xi tjin ñojon, ngataseñ ñojon.

Jesús tsuya ánñu kjuakusun bakuyani

Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10

¹⁰ 'Ba jaskan, kionga Jesús tsik'ejña tajngu ko xuta xi tsikinyat'a tiñare 'ba ko nga tejó xutare, nchjabiu tsiningiyare mé xi tsunire kjuakusun-biu. ¹¹ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Jun, kitsa'e'ndenu nga kuankjinnu mé xi tji'mo ngat'are ña batexuma Na'enchana; tunga kja'e xuta xi tjindu ngandetsin, ko kjuakusun sakuyanire; ¹² tuxi nisi nda skutsejen, bi skueni, 'ba tsa ninga nda kuasen ñojon, bi kuankjinre, tuxi 'ba tsa'en bi k'uantjaiyani kjuafa'etsjenre 'ba bi kuachat'are jere.

Jesús tsuya mé xi tsunire kjuakusun tse'e xuta xi kjejndi xujma

Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15

¹³ 'Jun, ¿a bi mankjinnu jó tsunire kjuakusun-biu? Tsa bi mankjinnu jun, ¿jót'sa'en kuankjinninu

ngayéje kjuakusun xi yak'a? —kitsure Jesús—
 . ¹⁴ Xuta xi kjejndi xujma xuta xi tsikja'axtiuya
 enre Na'enchana tsinguyanire. ¹⁵ Tjin xuta xi
 joni xujma xi tsixu ngandai ndiyo: ngu nt'e
 enbi, tunga ta'a ndiba chanayi 'ba kja'axin en
 xi je kis'entjejin inimare. ¹⁶ 'Ba yak'a xuta xi
 joni xujma xi tsixujin ndiojo: ngu nt'e enbi
 'ba ta'a tsja s'ere nga makjainre, ¹⁷ tunga bi
 nanga kiji jamare ngajin inimare 'ba bi tsé kixi
 minya; kui= kjuañu, nga tu ngat'are ion fa'axtiuni
 kjuanima 'ba tsjenngire xuta 'ba ngutjun fani
 tsichaja kjuamakjainre. ¹⁸ 'Ba tjin xuta xi joni
 xujma xi tsixujin na'ya: ngu nt'e enbi, ¹⁹ tunga
 ne 'ñu tsikja'etsjen ngat'are tsajmi xi tjinre nga-
 sun'ndebi, 'ba kjuanyino 'bejñure 'ba tu kui s'e
 yejere tsajmi xi mejénre. 'Ba ngayejebi inimare
 fa'as'enjin 'ba bi tsja'ndere nga nda kuacha enbi
 ngajin inimare, 'ba bi tsja tu. ²⁰ Tunga tjin yak'a
 xuta xi joni xujma xi tsixu ña nda nangi: ngu kui
 xutabi nt'e enbi 'ba makjainre, 'ba ne nda chan
 tsja. Tjin xi kate, xi yachute ko te, 'ba xi jngu sientu
 tu tsja nga jngu jngu.

Jesús bakuya kjuakusun ngat'a tse'e ndi'i

Lc. 8:16-18

²¹ 'Ba Jesús kitsure ngayeje:

—¿A tjin= xi baka jngu ndi'i tuxi ngi'ndere jngu
 kaxa k'uejñayani asa ngi'ndere jngu nachan? ¿A bi
 tsa nga nk'a chun s'ejña ndi'i tuxi nda sitsejenni?
²² Ngat'a ngayéje xi tijña'mo nganda'e kjua'e nix-
 tjin nga s'ejñatsejen; 'ba xi bi matsejen nganda'e
 kjua'e nixtjinre nga k'uetukatsejen. ²³ Xi tjin ñojon,
 ngatasen ñojon.

24 'Ba Jesús kitsu nganire:

—'Ñu nda tasen ñojon_ru mé xi tenu'yo. Ngat'a chubá xi sichjon nga k'uechubo kja'e xuta, 'ba=nde kui xi sichubako nganinu Na'enchana; 'ba ngisa= tse k'uesunnu. ²⁵ Ngat'a xi tjinre, ngisa= tse kua'e ngisare; tunga xi tsajainre, ka'nda stukja'are xi ichi tjinre.

Jesús bakuya kjuakusun nga mank'a xujma

²⁶ 'Nga ko ña batexuma Na'enchana —kitsu Jesús— nde 'ba=nire joni xuta xi 'bentje xujma ngajin nangiu; ²⁷ ngu nde 'ba=nire tsa tikijñafe asa tijñakun, a ngajñu= asa nga nixtjin=, xujmo fesu 'ba mank'a, nisi bi tjibe jótsa'en tjimank'a. ²⁸ Ngat'a nangiu tsja tajngu chan; titjun xka chi'ndere, 'ba jaskan nts'enre, 'ba xi fet'ani s'ere tu xujmo; ²⁹ 'ba kionga je kichji ture, kio xutabiu 'beñajan, ngat'a je= ja'e nixtjinre chan.

Jesús bakuya kjuakusun ngat'a tse'e xujma mostaza

Mt. 13:31-32, 34-35; Lc. 13:18-19

³⁰ 'Ba kitsu ngisare:

—¿Mé xi mangusun ña batexuma Na'enchana, asa mé kjuakusun sikjian an tuxi kuan singusunña? ³¹ Kui jo=ni jngu xujma tse'e mostaza xi s'entjejin nangiu. Ninga ngisa ichi kun tu'bani ko ngayéje xujma xi tjin ngasun'ndebi; ³² tunga, kionga je kis'entje, mank'a 'ba ngisa 'ñu je ma tu'bani ko ngayéje ya xi 'bentje xuta, 'ba ne ya'e= ma tjiare ka'nda tjiunise xi setsuma ngank'aa ma tsinda ndaba ngi'ndere nk'ianre yabiu —kitsu Jesús.

³³ 'Ba ne nkjin kjuakusun joni kibi kitsichjen Jesús nga yakuyare xuta. Yakuyare jotsa'en kuan ngisa nda kuankjinre. ³⁴ Bi fako tsa bi ko jngu kjuakusun, ninga xin tsuyanire xutare jó tsunire kjuakusunbiu.

Jesús tsik'exiu ntjo ko ndachikun

Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25

³⁵ 'Ba ndekuini nixtjinbiu, kionga je tjima'ña, Jesús kitsure xutare:

—Tjian xingunda jan.

³⁶ 'Ba 'batsa'en kitsik'endu xutankjiun 'ba xutare kiko Jesús ngaya barku xi je tjinduya, 'ba=nde tjenngi ngisare kja'e barku xi ñatjen tjen.

³⁷ 'Ba kio kuán jngu ntjo 'ñu xi niki kjenitjen=nando 'ba tsindiure nando niki kitsiteya barku, 'ba ja'as'enntjai nanda, 'ba je mején kitse. ³⁸ Tunga Jesús ngastun barku tsakjajñafe, nga jngu najñu ngiku tikjijña ngi ku; 'ba xutare kitsikja'are 'ba kitsure:

—¡Na'en! ¿Ánñu bi kuenda teña'anni ninga tetiungijndia?

³⁹ 'Ba Jesús tsisetjen 'ba jatiko ntjo 'ba ndachikun kitsure:

—¡Xiu teni!

'Ba kis'exiu ntjo 'ba jña kuachun. ⁴⁰ 'Ba jaskan Jesús kitsure xutare:

—¿Ánñu ne tekunñu? ¿A tojo kje chunnuu?

⁴¹ 'Ba se kitsakjun= nchjabiu, 'ba miningiyare xinkjin:

—¿'Yá= tsé xutabi, nga ka'nda ntjo 'ba ko ndachikun tsik'etjusunnire?

5

Jesús tsinda jngu xuta xi tijñajinre isennixtjin xi bi nda

Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39

¹ 'Ba 'batsa'en echu nangire xuta Gerasa, xi tijña xingunda ndachikun. ² 'Ba kionga Jesús 'etjukajen barku, tukjia'a kitsitiñat'are jngu xuta xi 'etukajinni tsju xi tijñajinre isennixtjin xi bi nda. ³ Ngat'a tsju 'bejñajin 'ba ni'yá ma tsik'ejña'ñu, nisi ko na'ñu kicha s'e'ñukoni. ⁴ Ngat'a je ne nkjin ndiya kiseta'ñukoni na'ñu kicha ndsaku 'ba ko ntsja, tunga batejntsu na'ñu kicha xi tji'ñuni ntsja, 'ba kitsixi na'ñu kicha xi tji'ñukoni ndsaku, 'ba ni'yá tsa'enre. ⁵ 'Ba nga nixtjin ko nga nistjen 'bajmejin tsju 'ba ko ngajin ngijña, nga kji'ndaya 'ba nga ko ndiojo tsi'onkonire yojore. ⁶ Tunga nde sa'e= kjin tsabeni Jesús, mangatsanga kiji 'ba tsakaskunch'int'are, ⁷ 'ba 'ñu kiski'ndaya nga kitsure:

—Ji Jesús, Ki'ndire Na'enchana xi tijña ngank'aa, ¿mé= xi tjinri ngat'a tsa'an? 'Bets'ara nga bi kjuanima ba'ena.

⁸ 'Ba 'ba tsa'en kinchja ngat'a Jesús ja'ba je 'bi kitsure:

—Ji isennixtjin xi bi ndai, t'etukajin_ri xutabi!

⁹ 'Ba kio Jesús tsiningiyare:

—¿Jó 'miri?

—Legión 'mina, ngat'a ne nkjin mani —kitsu isennixtjin xi bi ndo.

¹⁰ 'Ba xutabiu 'ñu 'ets'are Jesús nga bi kja'e nangi xi kjin sik'ete isennixtjin xi bi ndo. ¹¹ 'Ba 'batsa'en tiñare nindu 'ñu nkjin tjiuchinga inyakjen, ¹² 'ba isennixtjin xi bi ndabiu tsi'are Jesús:

—Tikasenniġ ña tġindu tġiuchinga, 'ba ta'e'ndenii nga kuitjas'enjin_ri.

¹³ 'Ba Jesús kitsja'ndere isennixtjinbiu, 'ba 'etukajinre xutabiu 'ba tġiuchingabiu ja'as'enjinre. Jóru mi mani tġiuchingabiu, 'ba tsangatsanga jjenja ka'nda ña tġiña ndachikun, 'ba kio jesunjin.

¹⁴ 'Ba nchja xi inyatsikuenda tġiuchingabiu tsangatsanga nga kike'ere nijmi xuta xi tġin naxinando 'ba xi tġindundai ngandaire. 'Ba xuta ja'ekutsejen tuxi skueni mé= xi kuán. ¹⁵ 'Ba kionga xutankjin ja'e ña tġiña Jesús, tsabe xutabiu xi kis'ejñajinre isennixtjin xi bi nda xi Legión 'mi, nga je xiu tġiña, 'ba nga je yaja najñure 'ba nga je nda tġinre; 'ba xutankjiun kitsakjun. ¹⁶ 'Ba nchja xi tsabe mé= xi kuánre xutabiu xi kis'ejñajinre isennixtjin xi bi nda 'ba ko tġiuchingo ye'ere nijmi xuta xi yak'a. ¹⁷ 'Ba 'batsa'en xutankjiun 'ets'are nga Jesús ngatetukajin kui nangibiu.

¹⁸ 'Ba kionga Jesús tifa'as'en ngani barku, xutabiu xi kis'ejñajinre isennixtjin xi bi nda 'ets'are nga ngatatsja'ndere nga kuetjenngi. ¹⁹ Tunga Jesús bi kitsja'ndere.

—Tusa ni'yari t'in, ko xingi, 'ba t'e_ri nijmi mé= xi kitsa'en ngat'a tsiji Na'enchana, 'ba jótsa'en ja'animari —kitsure Jesús xutabiu.

²⁰ 'Ba 'batsa'en kiji xutabiu, 'ba 'etuts'inre nga ye'e nijmi naxinanda xi tġin nangi Decápolis mé= xi kitsa'en Jesús ngat'a tse'e; 'ba ngatsi'i xuta xi tġin kio tu kuakunre.

Jesús tsinda ki'ndi chjunre Jairo 'ba ko chjun xi kitsiko najñure

Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56

²¹ 'Ba kionga Jesús jendibaya ngani barku xingunda ndachikun, kui ngando tsik'ejña, 'ba kio ne nkjin xuta kuañajant'are. ²² 'Ba kio ja'e jngu xuta xi Jairo 'mi xi jngu ngaku tse'e ni'ya sinagoga; kionga tsabe Jesús, tsakaskunch'int'are ²³ 'ba 'ñu 'ets'are, nga kitsure:

—Na'en, ki'ndi chjunna je mején kueya; ndekjane_ri ndsai ki'ndina, tuxi kuandani 'ba k'uejñakunni.

²⁴ 'Ba kio kiko Jesús; 'ba ne nkjin xuta kitjenngi, se inya'be'nyu'ñundaire. ²⁵ 'Ba ngajinre xutankjiun tjenjinre jngu chjun xi kuatejó nu tjinre nga 'bakjanre jin. ²⁶ Xi je ne tsé kjuanima ja'aixiu ngaya ntsja nkjin chjineki, 'ba je kitsikje ngayéje xi tjinre; 'ba ni'bi= tjin tsakaseko, tusa ngisa 'ñu ma chi'inre. ²⁷ 'Ba kionga chjunbi kjint'e en ngat'are Jesús, ja'etjenngi ngajinre xutankjiun 'ba ngastun kitsitiñat'anire, 'ba tu najñure kitsiko sa. ²⁸ Ngat'a 'bitsa'en kitsikja'etsjen: “Nisi tu najñure sikosaa, kuanda=ña.” ²⁹ 'Ba tukjia'a, kitikjayare jinre; 'ba se tsejen kuánre yojore nga je kuanda chi'inre. ³⁰ Tunga Jesús ta'a tsabe nga nga'ñu 'etukajin yojore, 'ba kitsiku'be ngajinre xutankjiun 'ba tsiningiya:

—¿'Yá= xi kitsiko najñuna?

³¹ —Te'yani nga xutankjiun ti'be'yu'ñuri, ¿ánñu “'Yá= xi kitsiko najñuna” tesjini? —kitsure xutare.

³² Tunga Jesús tojo tikutsejen ngandaire tuxi skueni 'yá= xi kitsiko. ³³ 'Ba kio chjunbiu,

kionga je tsabe mé= xi kuánre, se tifatsekun= nga kikasenkunch'int'are Jesús, 'ba ye'ekixire nijmi mé= xi kuán. ³⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—Ji, ki'ndina, tu ngat'are kjuamakjainri nga je kuandai. Ngatjas'eri kjuaxiu nga t'in, 'ba ngatamandai ngat'are chi'inri.

³⁵ 'Ba nde sa'e= tinchjani Jesús, nga tukjia'a ja'e yak'a nchja xi jendibani ndaba xuta ngakure ni'ya sinagoga.

—Je k'en ki'ndi chjunri. Bi nde minyasiyani_ri maestru —kitsure.

³⁶ Tunga Jesús bi kitsisinre nchjabiu, 'ba kitsure xuta xi ngakure ni'ya sinagoga:

—Bi kuin; tu ngatamakjain saniri.

³⁷ 'Ba bi kitsja'nde Jesús nga nkjin xuta kuetjenngi, tu Pedro=, Santiago, 'ba ko Juan xi nts'e Santiago sa. ³⁸ 'Ba kionga echu ndaba xuta xi ngakure ni'ya sinagoga, tsabe nga ne si'a inyatsa'en xuta nga inyakji'nda 'ba nga 'ñu inyakji'ndaya. ³⁹ Jesús ja'as'en 'ba kitsu:

—¿Ánñu 'ba tuku kji'i si'a teña'anñu 'ba techi'ndayakoñu? Ki'ndi chjunbi bi k'en, tu tikijñafe sani.

⁴⁰ 'Ba kio xuta xi tjindu kio tsejnuke Jesús. Tunga kui ts'axje tsi'i xutabiu, 'ba tu na'enre= ko nare 'ba ko xuta xi tjeko sa xi ja'as'en ña tikijña ki'ndi chjunbiu. ⁴¹ 'Ba kio kiskjebe ntsja 'ba kitsure:

—Talita cum. (En xi tsunire: ki'ndi chjun, ji texinra, tisetjen.)

⁴² 'Ba ndekuini chubabiu ki'ndi chjun, xi tejó nu tjinre, tsisetjen 'ba tsak'ajme. 'Ba xuta xi tjindu kio tu kuakun=re. ⁴³ Tunga Jesús 'ñu 'enere nga

tu'yá kue'ere nijmi mé= xi kuán, 'ba nde kitsu nga kua'ere xi chine ki'ndi chjunbiu.

6

Jesús kiji naxinanda Nazaret

Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30

¹ 'Ba Jesús 'etjuni kio 'ba kiji nangire, 'ba kitjenngi xutare. ² 'Ba kionga ja'e nixtjin nga nikja'aya, Jesús 'etuts'inre nga yakuya ni'ya sinagoga. 'Ba nkjin xuta kjint'ere Jesús, 'ba tu miningiyakun=re xinkjin:

—¿Ñáñu kikja'anire xutabi ngayéje tsajmi xi bakuya? ¿Mé= kjuankjinkakun xi kitsa'ere, 'ba ko kjuakun xi tsa'en? ³ ¿A bi tsa chjine yo kibi, ki'ndire Marío, xi nts'e mani Sandio, Kusio, ko Judo, 'ba ko Simón? ¿A bi tsa nde i tjindujinnina ndichja ngayeje?

Kui= kjuañu ch'o kuánnire ngat'a tse'e 'ba bi kuamejénre nga kuakjainre. ⁴ Tunga Jesús kitsure:

—Ngayéje nga'nde 'yaxuta= jngu xuta profeta, tunga ña nangire, ngajinre xinkjin 'ba ninga ña ni'yare bi 'yakunre.

⁵ 'Ba bi kuán kitsa'en jngu kjuakun kio, tu chuba xuta xi yanere ntsja xi inyafesun 'ba kitsinda. ⁶ 'Ba Jesús tu kutsejenkuun nga xutabiu bi kuamejénre nga kuakjainre ngat'a tse'e kui. 'Ba Jesús fikakuya nga'nde xi tjindundai kio.

Jesús tsikasen nga tejó xutare

Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6

⁷ 'Ba Jesús kinchjare nga tejó xutare, 'ba 'etuts'inre nga jo jó kitsikasen, 'ba kitsjare kjua'ñu nga k'uaxje isennixtjin xi bi nda. ⁸ 'Ba kitsure nga

tumé kua'a ngaya ndiyo, tu jngu sa yanise. 'Ba nga bi kuan kueko niñuxtila, chitsa, 'ba ninga ton. ⁹ 'Ba nga kuan kuaya jndere, tunga bi kuan kua'a ngijngu nga najñure. ¹⁰ 'Ba kitsure:

—'Ba tuñañu nga kuitjas'ion jngu ni'ya, tet-subo kio ka'nda nga k'uetjuñu nga'ndebiu. ¹¹ 'Ba tsa jngu nga'nde bi stukja'atjo ninga bi kuasen ñojonnu xuta xi tjindu kio, tusa t'etju nga'ndebiu 'ba t'etsujmio chojore ndsakú, joni jngu chubá nga kui xutabiu tjinre je.

¹² 'Ba kio 'etju xutare, 'ba ye'eyare nijmi xuta nga ngatatsik'antjaiya kjuafa'etsjenre. ¹³ 'Ba nkjin isennixtjin xi bi nda ts'axjejinre xuta, 'ba nkjin xuta xi inyafesun kitsinda nga kitsikajunre aseti.

Mé xi kuán kionga k'en Juan Bautista

Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9

¹⁴ 'Ba xuta ngaku xi titjun Herodes 'ba nde kjint'e en ngat'a tse'e Jesús, ngat'a ne nkjin nga'nde nda 'yare ja'enre Jesús. 'Ba yak'a xuta kitsu:

—Kui Juan Bautista xi je ja'aya nganire, 'ba kui=kjuañu tjinnire nga'ñu nga titsa'en ngani kjuakun.

¹⁵ 'Ba kja'e xuta kitsu:

—Kui Elías.

'Ba xuta xi yak'a kitsu:

—Kui jngu xuta profeta joni ngasa'e.

¹⁶ Tunga Herodes, kionga kjint'e kui enbi, kitsu:

—Kui Juan. An 'exa nga kitisin, 'ba nganda'e je ja'aya nganire.

¹⁷ Nga tu kjuare chjun Herodia= nini, nga Herodes 'exa nga kjinduba Juan, 'e'ñu, 'ba kiskanis'en nduya. Chjun Herodia, chjunre Felipe

kuán tsakaiñu, xi nts'e Herodes, tunga Herodes tsixanko ngani chjunbiu. ¹⁸ Ngat'a Juan ja'ba je kitsure Herodes:

—Kjuatexumo tsu nga bi kuan chjunre nts'é kuenikue.

¹⁹ 'Ba tu kjuabiu= nini nga chjun Herodia kuastike Juan 'ba kuamejénre kitsik'en tsakaiñu, tunga bi kuán jó kitsa'ennire; ²⁰ ngat'a Herodes be= nga Juan jngu xuta kixi, tsje ko ni. Kui= kjua kitsakjunkeni 'ba tsikuenda. 'Ba kionga Herodes nt'ere Juan, ka'nda bi be mé= xi sa'en, tunga tsja mare nga basen ñojonre. ²¹ Tunga tuchan ja'e nixtjin nga chjun Herodia kisaku ndiyare kionga kichu nu Herodes. Kui= nixtjinbiu ts'axje jngu s'i 'ba tsakjenko xutaxare ngatsi'i ngakure chasoldadu ngayeje 'ba ko xuta nyina xi 'ñu 'yaxkunre nangi Galilea. ²² 'Ba ki'ndi chjunre chjun Herodia ja'as'en nga'nde ña inyakjen 'ba kite. 'Ñu kuatsjare Herodes 'ba ko xi tjindut'a yamixo jotsa'en kite. 'Ba Herodes kitsure ki'ndi chjunbiu:

—Chja'ana tume xi mejénri, 'ba sjara.

²³ 'Ba kitsja'enre nga sjare tume xi skui'are, nisi masen naxinanda ña batexuma. ²⁴ 'Ba kui ki'ndi chjunbiu 'etju, 'ba tsiningiyare nare:

—¿Mé= xi skui'a_ra?

'Ba nare kitsingojore:

—Nindaku Juan Bautista chja'a_ri.

²⁵ 'Ba ki'ndi chjunbiu tukjuan ja'as'en ngani ña tijña xuta ngaku xi titjun, 'ba kitsure:

—Nganda'e fani nga mejénna nga kua'enaá nindaku Juan Bautista ngaya jngu tiba.

²⁶ 'Ba Herodes ne ba kis'ere; tunga ngat'a ja'ba je kitsja enre ngixkun xi tu kitsikjint'e, tjinnere

kitsjare xi tsi'a. ²⁷ 'Ba tukjuan 'exare jngu chasoldadu nga kuekatesin Juan. ²⁸ 'Ba chasoldadu kiji nduyo, tsatesin Juan, 'ba jngu tiba 'eya nindaku. 'Ba kitsjare ki'ndi chjunbiu, 'ba kui kitsja nganire nare.

²⁹ 'Ba kionga xutare Juan kjint'e nga je k'en, ja'ekja'a yojore 'ba kik'eyanijin.

Jesús tsikjén ón mi xuta

Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14

³⁰ 'Ba jaskan, kuañajan ngani nga tejó xutare kioña tijña Jesús 'ba ye'ere nijmi mé= xi tu kitsa'en, 'ba xi yakuya. ³¹ 'Ba Jesús kitsure:

—Jabiu, tjintaja jngu nga'nde ña jña chun, tuxi sikja'ayachiña.

Ngat'a ne nkjin xuta i fi i ndiba tsa'enni, ka'nda kui bi saku'ndere nga kjen. ³² 'Ba 'batsa'en Jesús ko xutare ja'as'en jngu barku 'ba kiji jngu nga'nde t'axin. ³³ Tunga 'ñu nkjin xuta tsabexkun Jesús, 'ba tsabe ña kiji. 'Ba kio ne nkjin xuta 'etjuni nga'nde xi tjindu kio, 'ba tsangatsanga kiji ña tifi Jesús. 'Ba xutankjiun tu kui tjun echuni tu'bani ko Jesús. ³⁴ 'Ba kionga Jesús 'etukajenni barku-biu, tsabe xutankjiun 'ba ja'animare, ngat'a 'ba tsa'en tjindu joni chutsanga xi tsajainjinre nai. 'Ba Jesús 'etuts'inre nga yakuyare nkjin tsajmi.

³⁵ 'Ba kionga kuangixun, xutare kitsitiñat'are 'ba kitsure:

—Na'en, je kuangixun, 'ba nga'e ne t'axin.

³⁶ Tikaxant'ai xutankjinbi, tuxi ngatjikatseni mé= xi skine nga'nde xi tjindundai nga'e.

³⁷ Tunga Jesús kitsure:

—Ta'e ru jun xi skine.

'Ba kui kitsingojo:

—¿A mejénri nga kuekindai niñuxtila xi ngusun tjín chjire chjina nga jó sientu nixtjin ña'axa, tuxi kua'eni_ra xi chine?

³⁸ —¿Jótjin niñuxtila tjinnu? Tangichutsejen_ru —kitsu Jesús.

'Ba kionga je tsabe, kitsure:

—Ón niñuxtila 'ba jó tjiuti.

³⁹ 'Ba Jesús 'exare nga kuetsik'enduku xutankjiun ngajin ndiji xkjuion; ⁴⁰ 'ba tjín xi jngu sientu 'ba tjín xi yachute kitsik'enduku nini.

⁴¹ 'Ba jaskan Jesús kiskjebe nga ón niñuxtilo 'ba ngojó tjiutiu. 'Ba kiskutsejen ngank'aa 'ba kitsjare kjuanda Na'enchana, 'ba kitsixkua niñuxtilo 'ba kitsjare nga jngu jngu xutare, tuxi sika'binire ngatsi'i xutankjiun. 'Ba nde kitsika'bire ngojó tjiutiu ngayeje. ⁴² 'Ba ngatsi'i tsakjen ka'nda nga kitsere; ⁴³ 'ba kiskja'añajan xie xi ts'angi tse'e tjiutiu ko niñuxtilo 'ba tejó nisin kitse ngisare.

⁴⁴ 'Ba ón mi kuán xuta xi'in xi tsakjen.

Jesús tsu'basun nanda

Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21

⁴⁵ 'Ba ta'a, Jesús 'exa nga xutare ngatja'as'en barku 'ba nga tjún ngatji xingunda ndachikun ña tijña naxinanda Betsaida, yejerañu kui tit-sikixant'a xutankjiun. ⁴⁶ 'Ba kionga je kitsikixant'a xutankjiun, Jesús tsijin jngu nindu nga kikjako Na'enchana. ⁴⁷ 'Ba kionga je kuajñu, nga je masen ndachikun tjensun barku, Jesús, xi tsik'ejña tajngu ña kixi chun, ⁴⁸ tsabe nga na'en inyatsunginiña barku, ngat'a 'ñu tibe'ere ntjo. Kionga je tjis'e isen, Jesús tifisun ndachikun nga kitjenggi xutare. 'Ba je mejénre nga tu kjua'at'are

tsakaiñu, ⁴⁹ kionga tsabe xutare nga ndachikun tsu'basun Jesús. 'Ba kitsikja'etsjen nga jngu=ru isen xi tsabe 'ba kiski'ndaya; ⁵⁰ ngat'a ngatsi'i tsabe 'ba kitsakjun. Tunga ta'a jako 'ba kitsure:

—jún, na'en, ngatama'ñu kakún; an= ña, bi kun!

⁵¹ 'Ba kio Jesús ja'as'en barku, 'ba kis'e xiu ntjo. 'Ba tu kuakunre xutare ⁵² ngat'a kje mankjínre kjuakun xi kitsa'en Jesús ngat'a tse'e niñuxtilo, ngat'a tojo titsujñu ngisare.

Jesús tsinda xuta xi sefesun nga'nde xi Genesaret 'mi

Mt. 14:34-36

⁵³ 'Ba kionga Jesús 'ba ko xutare je ja'axtiunda ndachikun, echu nga'nde xi Genesaret 'mi, 'ba barkure ngandai ndachikun 'et'a'ñu. ⁵⁴ 'Ba kionga je 'etukajen barku, ta'a fani tsabexkun xuta nga Jesús= xi 'etukajen. ⁵⁵ 'Ba kio tsangatsanga nga kiji ngayéje nga'nde xi tjin kionga ye'ere nijmi xuta ña tijña Jesús. 'Ba kionga kjint'e, xutabiu 'etuts'inre nga ja'eko xi sefesun xi kjiyuya nijña. ⁵⁶ 'Ba tu ñañu nga fa'as'en Jesús, a naxinanda chi=, a naxinanda je= asa ngijña=, tuchuba tsikayuju xinkjin xi inyafesun kioña tsa'en ndetsin. 'Ba 'bets'are Jesús nga nisi tu tetjun najñure siko sa; 'ba manda ngatsi'i xi tu tsiko najñure.

7

Jesús bakuya mé= xi tsijndire xuta ngixkun Na'enchana

Mt. 15:1-20

¹ 'Ba kio nchja fariseo 'ba yak'a chjine kjua-texuma xi jendibani naxinanda Jerusalén kitsitiñat'are Jesús. ² 'Ba nchjabiu tsabe nga yak'a

xutare Jesús bi banejun ntsja nga kjen. Ngu tsunire nga bi inyatsik'etjusun kjuachingare tse'e judío nga banejun ntsja nga kjen. ³ (Ngat'a nchja fariseo 'ba ngatsi'li xuta judío tsik'etjusun kjuachingare nga tjunfara nda banejun ntsja 'ba sa'e kjen. ⁴ 'Ba kionga je fa'eni ndetsin, bi kjen kio 'nda nga je tsik'etjusun kjuachingare nga banejun ntsja. 'Ba nkjin kjuachinga tjin ngisare xi tsik'etjusun, joni nga banejun chutsinre, tijire, ko tikure xi kicha ni 'ba ko nachanre.) ⁵ 'Ba kui=kjuañu, nchja fariseo 'ba ko chjine kjuatexuma tsiningiyare Jesús:

—Na'en, ¿ánñu xutari bi tsik'etjusunni kjuachingare xuta chingana, nga bi banejun ntsja nga kjen?

⁶ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Jun, ¡xuta xi jó nkjon tjin! Kjuakixi= xi kitsu xuta chinga profeta Isaías ngat'a tsojon, kionga 'bitsa'en kitsi'indu:

Kui= xutabi tu ts'a bekunnina,
tunga inimare kjin tjindu ngat'a tsa'an.

⁷ Tumé chjinire nga bekunnina,
ngat'a tu kjuatexumare xuta= bakuya.

⁸ Ngat'a jun xin 'bejño kjuatexumare Na'enchana tuxi kjuachingare xuta kuetjenngiñu.

⁹ 'Ba Jesús kitsure ngayeje:

—Tuxi sik'ejñakunñu kjuachinganu,
'bejñat'axinñu kjuatexumare Na'enchana. ¹⁰ Ngu Moisés kitsu: “Chakuin na'enri 'ba ko nari”, 'ba “Xi ch'o kuetsure na'enre asa nare, kjuinik'en”.

¹¹ Tunga jun bixun=ñu nga jngu xuta kuan kuetsure na'enre asa nare: “Bi kuan kuasekora,
ngat'a ngayéje xi tjinna Corbán kuán” (en xi

tsunire: tsajmi xi je tse'e Na'enchana joni chje);
¹² 'ba tsa tjin xi 'ba kuetsu, bi nde ba'e'ndeni_ru
 nga kuaseko na'enre asa nare. ¹³ 'Ba= tsa'en, jun
 miyuniu enre Na'enchana ngat'are kjuachinga
 xi kis'ejñanu 'ba xi nikja'axtiuya ngani_ru xingiu.
 'Ba nkjin tsajmi joni kibi ña'an ngiso.

¹⁴ 'Ba jaskan Jesús kinchja nganire xutankjiun,
 'ba kitsure:

—Tasen ñojonnu ngatsi'u, 'ba ngatamankjinnu:
¹⁵ Tumé xi ndibani ngandetsian xi fa'as'ejin yojore
 xuta xi tsijndire ngixkun Na'enchana. Tu kui sani
 xi 'betukajin inimare xi tsijndire. ¹⁶ Xi tjin ñojon,
 ngataseñ ñojon.

¹⁷ 'Ba kionga Jesús kitsik'endu xuta 'ba ja'as'en
 ndaba, xutare tsiningiyare ngat'a tse'e en xi
 yakuya. ¹⁸ 'Ba Jesús kitsure:

—¿A 'ba=nde jun bi mankjinnu ngayeje? ¿A bi
 'yo nga tumé xi ndibani ngandetsian xi fa'as'enjin
 yojore xuta xi tsijndire ngixkun Na'enchana?
¹⁹ Ngat'a bi ngajin inimare fa'as'en, tu गया
 ngats'a sani, 'ba jaskan 'betukajin ngani yojore.

Nga ko enbi kitsuni nga tsajain xi ma chine
 xi ma tsijndire xuta ngixkun Na'enchana. ²⁰ 'Ba
 kitsu ngayeje:

—Tu kui xi 'betukajin inimare xuta xi tsijndire
 ngixkun Na'enchana. ²¹ Ngat'a inimare xuta=
 'betukajinni: kjuafa'etsjen xi bi nda, kjuacha-
 jngi xi tse'e xi'in ko jngu chjun xi kje bixanjín,
 kjuacheje, nga tsikjesun xuta, ²² kjuachajngi, xi
 tsimején yeje tsajmi, kjuach'okun, kjua'bejñu, xi
 mangisjai kjuatsjare yojore, kjuaxinkakun, kjuan-
 desun, kjuank'atakun, 'ba ko xi bi tsikja'etsjen

titjun mé= xi tsa'en. ²³ Ngayéje kjuach'obi in-
imare= 'betukajinni, 'ba kui= xi tsijndire xuta
ngixkun Na'enchana.

Jesús tsinda jngu chjun xi bi tse'e Israel

Mt. 15:21-28

²⁴ 'Ba Jesús 'etjuni kio 'ba kiji nga'nde xi Tiro 'mi
'ba ja'as'en jngu ni'ya. 'Ba bi kuamejénre nga tjin
xi skue nga kio tijña; tunga bi kuán tsik'ejña'mo.

²⁵ Ta'a kjint'e ngat'are Jesús jngu chjun xi tjinre
jngu ki'ndi chjun xi tjinre jngu isennixtjin xi bi
nda; 'ba kui kikaskunch'int'are Jesús. ²⁶ 'Ba
chjunbiu bi tse'e Israel, nangi xi Sirofenicia 'mi
kitsin. 'Ba 'ets'are Jesús nga ngato'oxjejinre isen-
nixtjin xi bi nda ki'ndire. ²⁷ Tunga Jesús kitsure:

—Ta'e'nde_ri nisti ki'ndiu nga nda fara ngatat-
sere, ngat'a bi nda tjin nga xja'are niñuxtilare tu
'bani nga ki'ndi naña kua'ere.

²⁸ Tunga chjunbiu kitsingojore:

—Jo'o, na'en; tunga ka'nda tjiunaño kjine t'ia xi
tsikixungi nisti ki'ndiu ngi yamixo.

²⁹ 'Ba Jesús kitsure:

—T'inrandai, tu ngat'are nga 'ba tsa'en
kjinukjuai, isennixtjin xi bi nda je 'etukajinre
ki'ndi chjunri.

³⁰ 'Ba kionga chjunbiu echu ngani ndaba, tsabe
ki'ndire ngasun nachanre, tunga bi nde tijñajinnire
isennixtjin xi bi nda.

Jesús tsinda jngu xuta xi xtaya 'ba tsakjan

³¹ 'Ba jaskan Jesús 'etju ngani nangi xi Tiro
'mi, 'ba ja'aixtiu nangi Sidón 'ba echu ndachikun
Galilea ko nangi xi Decápolis 'mi. ³² 'Ba kio
ja'echanire jngu xuta xi xtaya 'ba xi tsakjankoni,

'ba kichja'are nga ngatanere ntsja. ³³ 'Ba Jesús kikit'axin kioña tjindu xutankjiun, 'ba kiskanis'en najma ndsa ñojon xuta xtayabiu. 'Ba ko ndatiare Jesús kitsiko najenre xuta tsakjon. ³⁴ 'Ba jaskan Jesús kiskutsejen ngank'aa 'ba ja'atsere, 'ba kitsure xutabiu:

—Efata. (En xi tsunire: ¡Ngatatju'!)

³⁵ 'Ba ndekuini chubabiu ñojon xuta xtayo tsix'a, 'ba najenre kuanda 'ba nda kinchja. ³⁶ 'Ba Jesús kitsure xuta nga tu'yá ngate'ere nijmi mé= xi kuán; tunga ngisa= tu kitsa'en, ngisa= 'ñu ye'e nijmi. ³⁷ 'Ba xuta niki 'ñu= kuakunre, 'ba tsure xinkjin:

—Kui ngayéje nda tsa'en 'ba ka'nda tsa'en nga xi xtaya ma nt'e 'ba xi tsakjan ma nda nchja.

8

Jesús tsikjén ñujun mi xuta

Mt. 15:32-39

¹ Jngu nixtjin kionga 'ñu nkjin xuta kuañajan ngani 'ba tumé tjinre mé= xi skine, Jesús kinchjare xutare 'ba kitsure:

² —Ne fa'animanā xutankjinbi, ngat'a je ján nixtjin nga tjindukonā nga'e 'ba bi nde tjinnire mé= xi skine. ³ 'Ba tsa k'uete kjindia ndaba, kuanre tsa kua'inda ngaya ndiyo, ngu ne kjin jendiba yak'ani.

⁴ 'Ba xutare kitsingojo:

—¿Tunga ñá kuechja'aña xi chine xi kuanire xutankjiun nga jngu nga'nde t'axin joni nga'e nga tu'yá tjindu?

⁵ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Jótjin niñuxtila tjinnu?

—Yatu mani —kitsingojo xutare.

⁶ 'Ba Jesús 'exa nga xutankjiun ngat'endu t'a nangiu. Kiskjebe niñuxtila xi yatu 'ba kionga je kitsjare kjuanda Na'enchana, kitsixkua 'ba kitsjare xutare, 'ba kui kitsika'bisunre xutankjiun. ⁷ 'Ba nde tjinjóre tjiuti ngayeje. 'Ba Jesús kitsjare kjuanda Na'enchana ngat'a tse'e tjiuti, 'ba 'exa nga ngatatsika'bisunre xutankjiun ngayeje. ⁸ 'Ba ngatsi'i tsakjen ka'nda nga kitsere, 'ba kionga kiskja'añajan xkua xi ts'angi, yatu nisin kuán. ⁹ 'Ba je mején ñujun mi mani xuta xi tsakjen. 'Ba jaskan Jesús kitsikixant'a xutankjiun ¹⁰ 'ba ja'as'en jngu barku ko xutare 'ba kiji jngu nga'nde xi Dalmanuta 'mi.

*Nchja fariseo mi'are Jesús nga sa'en jngu chubá
Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56*

¹¹ 'Ba ja'e nchja fariseo 'ba 'etuts'inre nga josiko Jesús. 'Ba tuxi skut'ayakoni, tsi'are nga sa'en jngu chubá tuxi kuakuchuyani nga ngat'are Na'enchana jendibani. ¹² 'Ba Jesús 'ñu ja'atsere 'ba kitsu:

—¿Ánñu xuta xi tjin nganda'e jngu chubá mi'ani? 'Ba xinkixi_nuu nga bi kua'ere xuta xi tjin nganda'e jngu chubá.

¹³ 'Ba 'batsa'en kitsik'endu kui xutabiu, 'ba ja'as'en ngani barku 'ba xingunda ndachikun kiji.

*Jesús 'bejña jngu kjuakusun ngat'a tse'e na'yu
sanre nchja fariseo
Mt. 16:5-12*

¹⁴ 'Ba xutare Jesús kichiyajinre nga tsaka'a niñuxtila; tu jnguchi niñuxtila ya'a ngaya barku.

¹⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—Chutsijon, 'ba tikuendo yojonu ngat'are na'yu sanre nchja fariseo 'ba ko tse'e Herodes.

¹⁶ 'Ba xutare inyafako nijmi xinkjin ngat'a kuankjinre nga kui kjua nga tsajainre niñuxtila.

¹⁷ 'Ba Jesús kuankjinre xi inyatsure xinkjin xutare, 'ba kitsure:

—¿Ánñu techuba nijmiñu nga tsajainnu niñuxtilajín? ¿A kje machu'yajínnu 'ba a ninga kje mankjínjínnu? ¿A ne tijñunu? ¹⁸ Tjin= xkún. ¿A bi machu'yanu? 'Ba tjin= ñojón. ¿A bi nu'yo? ¿A bi nde fa'etsjenninu? ¹⁹ Kionga kitsika'biá ón niñuxtila ngajinre ón mi xuta, ¿jótjin nisin kjinitsio ko xkuare xi ts'angi?

'Ba xutare kitsingojo:

—Tejó nisin.

²⁰ —'Ba kionga kitsika'biá yatu niñuxtila ngajinre ñujun mi xuta, ¿jótjin nisin kjinitsio ko xkuare xi ts'angi?

—Yatu nisin —kitsingojo.

²¹ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsure:

—¿A kje mankjínjínnu?

Jesús tsinda jngu xuta ka naxinanda Betsaida

²² 'Ba jaskan Jesús ko xutare echu naxinanda Betsaida; 'ba kio ja'echanire jngu xuta ka, 'ba kis'lets'are nga ngatatsiko. ²³ 'Ba Jesús kiskjebe ntsja xuta ko, 'ba 'etukajinko naxinando. 'Ba kitsika'nyi xkun ko ndatiare 'ba yanere ntsja 'ba tsiningiyare:

—¿A je matsejenri tsajmi?

²⁴ 'Ba xuta ko kiskutsejenndaire, 'ba kitsu:

—Je 'biá xuta, tunga joni ya xi setsuma matsejenna.

²⁵ 'Ba Jesús yane nganire ntsja xkun, 'ba xutabiu nda kiskutsejen, 'ba kuanda, 'ba je ne nda kuatsejen yejere. ²⁶ 'Ba 'batsa'en Jesús 'ete ndaba, 'ba kitsure:

—Bi nde bitjas'enjinni naxinando nganda'e.

Pedro tsu nga Jesús xi Mesías

Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21

²⁷ 'Ba jaskan Jesús ko xutare kiji nga'nde xi tjin Cesarea ña batexuma Felipe. 'Ba kionga tjenja ndiyo, Jesús tsiningiyare xutare:

—¿Jó tsu xuta nga 'yá=niña an?

²⁸ 'Ba kui kitsingojo:

—Tjin xi tsu nga ji= ni Juan Bautista, 'ba tjin xi tsu nga ji= ni Elías, 'ba yak'a xi tsu nga jngu ni profeta.

²⁹ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—Tunga jun, ¿jó mixun nga 'yá=niña an?

'Ba Pedro kitsingojo:

—Ji= ni Mesías.

³⁰ 'Ba Jesús 'ñu 'enere nga tu'yá ngate'ere nijmi kibi.

Jesús be'e nijmi nga kueya 'ba nga kjua'aya nganire

Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27

³¹ 'Ba Jesús 'etuts'inre nga ye'ere nijmi xutare nga Ki'ndire Xuta xi'iun ne tse kjuanima kjua'axtiu, 'ba nga k'uaxjengi xuta chingare naxinando, xi ngakure na'mi 'ba xuta chjine kjuatexuma. Kitsure nga kjuinik'en, tunga nga kjua'aya nganire xi majánni nixtjin. ³² Kibi nda kitsuyare. 'Ba kio Pedro kikit'axin Jesús 'ba 'etuts'inre nga jatiko. ³³ Tunga Jesús kitsiku'beya

'ba kiskutsejen'a xutare, 'ba jatiko Pedro nga kitsure:

—Tisent'axin ngat'ana chanayi!, ngat'a bi ninkjin_ri takuin tsajmi xi tse'e Na'enchana, tu xi tse'e xuta ngasun'ndebi=.

³⁴ 'Ba jaskan Jesús kinchjare xutare 'ba ko xutankjiun xi tjenngire, 'ba kitsure:

—Tsa 'yañu xi mejénre kuan xutana, ngatat-sichiyajin yojore 'ba ngata'anijin krure 'ba ngatjandetjenngina. ³⁵ Ngat'a xi mejénre sik'angi yojore, sichaja; tunga xi sichaja yojore ngat'ana an 'ba ngat'are en nda xi tsik'angi, kui= xi sik'angi.

³⁶ ¿Jótsa'en kuachjenre xuta tsa sa'en ngayéje ngasun'ndio 'ba tsa sichaja kjuabenichunre? ³⁷ 'Ba nde ¿jótjin k'uechji ngat'are kjuabenichunre xuta?

³⁸ 'Ba tsa tjin xi masubare ngat'ana 'ba ko ngat'are enna ngixkun xuta xi tjin nganda'e, xuta xi bi nt'ere Na'enchana 'ba xi xuta je, 'ba=nde Ki'ndire Xuta xi'iun kuasubare ngat'a tse'e kui xutabiu kionga kjua'e ngani nga ko kjuajere Na'enre 'ba ko ankjele tsjere.

9

¹ Jesús 'ba nde kitsure:

—'Ba xinkixi_nuu, nga yak'a xuta xi tjindu i bi kjuesun 'nda nga skue nga kjua'e ña batexuma Na'enchana ko kjua'ñu.

Kionga ts'antjaiya isenre Jesús

Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36

² 'Ba jon nixtjin jaskan nde, Jesús tsijun jngu nindu nk'a nga tu Pedro, Santiago 'ba ko Juan kiko sa. 'Ba ngixkun kui, Jesús ts'antjaiya isenre. ³ 'Ba se 'na kis'e najñure 'ba ngisa 'ñu tiba kis'e nga

ninga nkjin ndiya kjue bi 'ba s'e. ⁴ 'Ba tsabe Elías ko Moisés, nga inyafako nijmi Jesús. ⁵ 'Ba Pedro kitsure Jesús:

—Na'en, já nda ni nga nga'e tetsuba! Ján ni'ya sindai: jngu xi tsiji, 'ba jngu xi tse'e Moisés 'ba jngu xi tse'e Elías.

⁶ Ngat'a xutare inyatsakjun, 'ba Pedro bi be mé= xi kuetsu. ⁷ 'Ba kio kuatsejen jngu yufi 'ba kitsink'ianre, 'ba ngajin yufibiu 'etju jngu jnda xi kitsu:

—Kui=bi xi ki'ndina xi 'ñu mejénna; tasen ñojon_ru kui.

⁸ 'Ba ndekuini chubabiu, kionga kiskutsejen-ndaire, tu'yá nde tsabekoni Jesús, tu kui tajngu seña ngisa.

⁹ 'Ba yejerañu nga inya'betukajen nindu, Jesús kitsure xutare nga tu'yá ngate'ere nijmi mé= xi tsabe ka'nda nga Ki'ndire Xuta xi'iun kjua'aya nganire ngajinre mik'en. ¹⁰ 'Bamani xutare 'ejin kakun suba kjua'mobiu, nisi miningiyare xinkjin mé= xi tsunire nga kjua'aya nganire ngajinre mik'en. ¹¹ 'Ba tsiningiyare Jesús:

—¿Áññu tsuni chjine kjuatexuma nga tjinnere Elías tjun kjua'e?

¹² 'Ba kui kitsingojore:

—Kjuakixi= nga Elías tjun kjua'e, 'ba nga kui k'ueñanda yeje. Tunga ¿a bi 'batsa'en kua'indut'a enre Na'enchana nga Ki'ndire Xuta xi'iun tse kjuanima kjua'a 'ba xiaton? ¹³ Tunga an xin_nuu nga je ja'e Elías, 'ba nga xuta kitsiko jotsa'en nga kuamejénre, jo tsu enre Na'enchana ngat'are kui.

Jesús tsinda jngu chana'en xi tjinre jngu isennix-tjin xi bi nda

Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43

¹⁴ 'Ba kionga ja'e ngani ña tjindu xutare xi yak'a, tsabe nga 'ñu nkjin xuta kitsendaire; 'ba yak'a chjine tse'e kjuatexuma inyafosiko. ¹⁵ 'Ba kionga xutankjiun tsabe nga je ja'e Jesús, ngatsi'i 'ñu kuakunre 'ba mangatsanga kiji nga kitsite'ndare.

¹⁶ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Mé= xi techubasiko kui?

¹⁷ 'Ba jngu xi kio sejñajinre xutankjiun kitsu:

—Ji na'en, nga'e ja'ekora ki'ndina, ngu jngu isennixtjin tijñajinre xi bi tsja'ndere nga nchja.

¹⁸ 'Ba nitu ñañu isennixtjinbiu kjebe, kanikja'at'a t'anangiu, 'ba ndaxu 'baxje ts'a, 'ba majngaya nde'ñu 'ba s'ejñataja. 'Ba je tsi'a_{ra} xutari nga ngat'axjejinre isennixtjinbiu, tunga bi kuánre.

¹⁹ 'Ba Jesús kitsingojo:

—¡Xuta xi tjin nganda'e xi tsajainre kjuamak-jain! ¿Kjia'á=ñu 'nda kuatejñako_nuu? ¿Kjia'á=ñu 'nda xukjuako_nuu? Ndekonu nga'e chana'enbiu.

²⁰ 'Ba 'batsa'en kichanire chana'enbiu ngixkun Jesús. Tunga kionga isennixtjinbiu tsabe Jesús, ta'a kitsa'en nga 'etsujmeyare chana'enbiu 'ba kiska t'anangiu, 'betikjakoni 'ba 'etju ndaxu ts'a.

²¹ 'Ba Jesús tsiningiyare na'enre chana'enbiu:

—¿Kjia'á=ñu 'nda 'ba manire?

'Ba na'enre kitsingojo:

—'Ndani nga ki'ndi; ²² 'ba nkjin ndiya isennixtjinbiu kanikja'ajin ndi'i 'ba ko nanda, tuxi sik'enni. Tunga tsa kuan xi si'en, ngatja'animari ngat'anj 'ba tisekoni.

²³ 'Ba Jesús kitsure:

—¿Jótsa'en tsa “kuan xi si'en”? Ngayéje ma ngat'are kui xi makjainre.

²⁴ 'Ba tukjia'a kiski'ndaya na'enre chana'enbiu:

—¡Makjainna an; tisekona nga ngatamakjain ngisana!

²⁵ 'Ba kionga tsabe Jesús nga 'ñu nkjin xuta inya-mañajan, jatiko isennixtjin xi bi nda, 'ba kitsure:

—Ji isennixtjin xi bi ba'e'nde_ri nga nchja 'ba xi kitsixtaya, an xinra t'etukajin yojore chana'enbi, 'ba bi nde bitjas'enjinni_ri.

²⁶ 'Ba isennixtjinbiu kiski'ndaya, 'ba kitsa'en nga 'ñu 'etsujmeya nganire chana'enbiu 'ba 'etukajin yojore. 'Ba kitsik'ejña chana'enbiu joni xi je k'en, 'ba nkjin xuta kitsu nga je k'en.

²⁷ Tunga Jesús kiskjebe ntsja, 'ba kiskjenitjen; 'ba chana'enbiu tsakasen nduju.

²⁸ 'Ba jaskan Jesús ja'as'en jngu ni'ya, 'ba xutare tsiningiyat'axinre Jesús:

—¿Áññu jin bi kuán kji'naxjenii isennixtjinbiu?

²⁹ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Jngu isennixtjin joni kibi bi tu chuba 'betju, tu kio=nga chukua Na'enchana.

Jesús be'e ngani nijmi nga kueya

Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45

³⁰ 'Ba kionga je kijini kio, ja'axtiu nangi Galilea. 'Ba Jesús bi kuamejénre nga tjin xi skue, ³¹ ngat'a tibakuyare xutare. Tsure:

—Ki'ndire Xuta xi'iun kuangantsja xuta, 'ba sik'en; tunga xi majánni nixtjin, kjua'ayare.

³² Tunga xutare bi mankjínre mé= xi tsure, 'ba tsakjun nga miningiyare.

Jesús bakuya 'yá= xi tjun sejña ña batexuma Na'enchana

Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48

³³ 'Ba echu naxinanda Capernaum. 'Ba kionga je tjinduya ni'ya, Jesús tsiningiyare xutare:

—¿Mé= xi techubasini_ru ngayaya ndiyo?

³⁴ Tunga tu xiu= tsik'endu, ngat'a ngayaya ndiyo inyafosi nga 'yá= xi tjun sejña ngajinre. ³⁵ 'Ba Jesús tsik'ejña 'ba kinchjare nga tejó xutare, 'ba kitsure:

—Tsa tjín xi mejénre tjun kuan ngajinnu, tusa ngataxjenima yojore, 'ba chu'ndare ngatsi'i ngat-jama.

³⁶ 'Ba jaskan kiskjebe jngu ki'ndi 'ba kitsikasen ngajinre kui, 'ba tsakank'a 'ba kitsure xutare:

³⁷—Kui xi kjebetjo ngat'ana jngu ki'ndi joni kibi, an kjebetjona; 'ba kui xi kjebetjona an, bi tu an kjebetjona, 'ba=nde kjebetjo kui xi kitsikasenna.

Jesús bakuya nga 'yá= xi bi stikena ña, tijñakona

Lc. 9:49-50; Mt. 10:42

³⁸ 'Ba Juan kitsure:

—Na'en, je kji'yee jngu xuta xi 'baxje isen-nixtjin xi bi nda nga tsichjen ja'enri 'ba jin kik'echja'nde_ri, ngat'a bi ña tjenkona.

³⁹ Tunga Jesús kitsingojo:

—Bi 'bechja'nde_ru; ngat'a tsajain xi sa'en jngu kjuakun nga tsichjen ja'enna, xi jaskan kuan ch'o tsa'en kuinchja ngat'ana an. ⁴⁰ Kui= xi bi stikena, ko ña tijñakona. ⁴¹ 'Ba tu'yañu xi sjanu ninga tu jngu vaso nanda ngat'a xutana= ñu, 'ba xinkixi_nuu nga sakure chjire.

Jesús bakuya ngat'are xuta xi tsikajngije xuta xi yak'a

Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2

⁴² 'Ba tu'yañu xi sikajngije jngu ki'ndi chibi xi makjainre ngat'ana, ngisa= nda kuanre nga xanikja'ajin ndachikun ko jngu ndiojo tse xi tji'ñut'a ngisin. ⁴³ 'Ba tsa ndsai sikajngijeri, tusa tichatjin; ngisa= nda ni kutu ntsja tetsji nga kuitjas'en ngank'aa, 'ba tu'bani tsa tjinri ngojó ndsai 'ba tsa k'uikisen nga'nde ña fa'a kjuanima xuta, kioña bi 'boya ndi'i. ⁴⁴ Kioña bi fesun tjiuchindu 'ba nga bi 'boya ndi'i. ⁴⁵ 'Ba tsa ndsakui sikajngijeri, tusa tichatjin; ngisa= ndani kutu ndsaku tetsji nga kuitjas'en ngank'aa, 'ba tu'bani tsa tjinri ngojó ndsakui 'ba tsa nga'nde ña fa'a kjuanima xuta xanikja'ajinri. ⁴⁶ Kioña bi fesun tjiuchindu 'ba nga bi 'boya ndi'i. ⁴⁷ 'Ba tsa xkuin sikajngijeri, tusa 'naxje; ngisa= nda ni nga kat'a tetsji nga kuitjas'en ña batexuma Na'enchana tu'bani tsa tjin ngojó tuxkuin 'ba tsa nga'nde ña fa'a kjuanima xuta xanikja'ajinri, ⁴⁸ kioña bi fesun tjiuchindu 'ba nga bi 'boya ndi'i.

⁴⁹ 'Ngat'a ngatsi'i kuatsje ko ndi'i jotsa'en matsje yojo nga maxtiani. ⁵⁰ 'Ba naxo nda; tunga tsa bi nde xtiani, ¿jót'sa'en kuaxtia ngani? 'Ba ngatjas'e ngajinnu naxa nga jngu jnguu, 'ba ko kjuaxiu tetsubako xingiu.

10

Jesús bakuya ngat'are kjuabixon

Mt. 19:1-12; Lc. 16:18

¹ 'Ba jaskan Jesús 'etju naxinanda Capernaum, 'ba kiji nangi xi Judea 'mi 'ba ko nangi xi tjin xingunda ndaje Jordán. 'Ba kio kuañajant'a nganire xutankjiun, 'ba 'etuts'inre nga yakuya nganire xuta jotsa'en ngantsjai. ² 'Ba yak'a xuta fariseo kitsitiñat'are Jesús tuxi skut'ayakoni, 'ba tsiningiyare:

—¿A ba'e'ndere jngu xuta xi'in sik'ejña chjunre?

³ 'Ba Jesús kitsure:

—¿Mé= xi kitsunu Moisés nga si'on?

⁴ 'Ba kitsingojo:

—Moisés kitsja'nde nga kuan sik'ejña chjunre kionga jngu xujun xi je kitsikjet'a kjuabixanbiu sjare.

⁵ Tunga Jesús kitsure:

—Moisés kitsi'indu kjuatexumabi ngat'a ne taja tjindu inimanu. ⁶ Tunga kionga Na'enchana kitsa'en ngasun'ndebi, “xi'in 'ba chjun kitsa'en”.

⁷ “Kui kjuañu xi xi'un sik'ejñani na'enre 'ba ko nare 'ba k'uejñako chjunre, ⁸ 'ba ngojó tu jngu sani xuta kuan.” Bi nde jó mani ya'a, tu jngu sani xuta.

⁹ 'Ba kui kjuañu xi Na'enchana je 'e'ñu, bi xuta ngasun'ndebi sikixuya.

¹⁰ 'Ba kionga je tjinduya ngani ndaba, xutare tsiningiya nganire ngat'are kjuabi. ¹¹ 'Ba Jesús kitsure:

—Xi sik'ejña chjunre 'ba kja'e kuixanko, kjuachajngi tsa'en ngat'are chjun tjunre; ¹² 'ba tsa xi chjun sik'ejña xi'inre 'ba kja'e kuixanko, 'ba=nde kjuachajngi tsa'en ngat'are xi'inre.

Jesús tsichikunta'en ki'ndi nistiu
Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17

13 'Ba ja'echanire Jesús ki'ndi nisti, tuxi sichikunta'enni nga kuanere ntsja; tunga xutare jatiko xi inyafa'eko. 14 'Ba kionga Jesús tsabe kibi, kuastire 'ba kitsure xutare:

—Ta'e'ndio nga nisti ki'ndiu kjua'ekunṅa, bi 'bechja'nde_ru, ngat'a ña batexuma Na'enchana kui xi joni nisti tse'e. 15 Kjuakixi= xi xin_nuu, xi bi skjebetjo nga Na'enchana nga kui= xi batexuma jotsa'en jngu ki'ndi kjetbetjo mé= xi ba'ere, niñajanni kuan kjua'as'en kio.

16 'Ba Jesús tsakank'a nisti ki'ndiu 'ba kitsichikunta'en, nga yanere ntsja.

Jesús fakoya chana'en xi nyina

Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30

17 'Ba kionga Jesús 'etjuni kio, nga tifiya ndiyo, mangatsanga ja'e jngu chana'en xi tsakaskunch'int'are Jesús 'ba tsiningiyare:

—Ji maestru xi ndai, ¿mé= xi sa'aan tuxi s'enina kjuabenichun xi bi fet'a?

18 'Ba Jesús kitsingojo:

—¿Áññu xuta nda 'mininaa? Tsajainjín xuta xi nda, tu Na'enchana sani. 19 Je 'ye mé= xi tsu kjuatexumo: “Bi sik'en; bi si'en kjuachajngi; bi si'en cheje; bi en ndesu kjuinukjuai ngat'are xi yak'a; 'ba bi k'uejñi; 'ba chakuin na'enri ko nari.”

20 —Na'en, je kitsik'etjusaan ngayéjebiu ka'ndani nga ki'ndia —kitsu chana'enbiu.

21 'Ba Jesús kiskutsejen'a ko kjuanimejen, 'ba kitsingojore:

—Ngijngu tsajmi chaja ngisari: t'ikateñe ngayéje xi tjinri 'ba xuta xi nima ta'e_ri, 'ba

'batsa'en s'eri kjuanyina ngank'aa; 'ba jaskan ndibai, 'ba ndetjenngina.

²² 'Ba chana'enbiu kuabare nga kjint'e kibi, 'ba ba kis'ere nga kiji, ngat'a ne 'ñu nyina.

²³ 'Ba Jesús kiskutsejenndaire, 'ba kitsure xutare:

—¡Á tsa'en na'en kuanire xuta xi nyina nga kjua'as'en ña batexuma Na'enchana!

²⁴ 'Ba xutare tu kitsik'etsubakun= en xi kitsu Jesús; tunga kui kitsu nganire:

—Jun ki'ndina, ¡á tsa'en na'ennire nga bitjas'ian ña batexuma Na'enchana! ²⁵ Ngisa= bi na'en kuanre nga jngu chakameyu kjua'as'en nts'are nindu, tsa jngu xuta nyina kjua'as'en ña batexuma Na'enchana.

²⁶ 'Ba ngisa 'ñu kitsik'etsubakun xutare, 'ba miningiyare xinkjin:

—Ngu ¿'yá xi kuanre kjuinik'angi tsu'ba?

²⁷ 'Ba Jesús kiskutsejen'a, 'ba kitsingojore:

—Bi mare tsik'angi yojore xuta, tunga Na'enchana mare; ngat'a ma yejere Na'enchana.

²⁸ 'Ba kio Pedro kitsure:

—Jin kjinik'ejña yejení mé= xi tjinni, 'ba tsetjengiri.

²⁹ 'Ba Jesús kitsu:

—Kjuakixi= xi xin nuu, tsa 'yáñu xi tu kjuana 'ba ko en ndare Na'enchana 'ejñani ndaba, a nts'e, a ndichja, a nare, a na'enre, a ki'ndi nistire, asa nangire, ³⁰ nganda'e kui ngasun'ndebi jngu sientu ngisa ni'ya, nts'e, ndichja, na, ki'ndi ko nangi sakure. 'Ba nde sjenngicha. 'Ba nixtjin xi ndiba kjuabenichun xi bi fet'a sakure. ³¹ Tunga nkjin xuta xi titjun ma nganda'e, xi fet'ani= kuan; 'ba

nkjin xuta xi fet'ani ma nganda'e, kui xi titjun kuan.

Jesús tsuya ngani nga kueya 'ba nga kju'a'aya nganire

Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34

³² Kionga inyafi ndiya naxinanda Jerusalén, tjun Jesús tjen. 'Ba xutare kiskutsejenkun, 'ba xuta xi yak'a ko kjuakun tjenngire. 'Ba Jesús kinchat'axin nganire nga tejó xutare, 'ba 'etuts'inre nga ye'ere nijmi mé= xi kuata'en. ³³ 'Ba kitsure:

—Tasen ñojón, naxinanda Jerusalén temangian, kioña Ki'ndire Xuta xi'iun kuangantsja ngat'are xuta ngakure na'mi 'ba ko xuta chjine tse'e kjuatexuma, kui xi k'uexa nga kjuinik'en 'ba singantsjare xuta xi bi tse'e Israel. ³⁴ Kui= xi kuejnuke, k'uetiajunre, kuajare 'ba sik'en; tunga kionga kjue ján nixtjin, kju'a'aya nganire.

Santiago ko Juan mi'are jngu kjuanda Jesús

Mt. 20:20-28

³⁵ 'Ba Santiago ko Juan, ki'ndire Zebedeo, kitsitiñat'are Jesús 'ba kitsure:

—Maestru, mejénni nga sik'etjusunnij kjuanda xi xja'ari.

³⁶ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Mé= xi mejénnú nga sa'aan ngat'a tsojon?

³⁷ 'Ba kitsingojore:

—Kionga je kuatexumai ko kjuaje, ta'e'ndenij nga jngu xi k'uejña ngate_ri xi kixi 'ba jngu xi k'uejña ngate_ri xi skjun.

³⁸ Tunga Jesús kitsure:

—Bi 'yo jun mé= xi chjo'o. ¿A ku_uannu s'iu nda sja xi k'ui_a an? ¿Asa ku_uannu satendo ko kjuanima jotsa'en satenda_a an?

³⁹ —Kuan=ni —kitsingojo ngojó.

'Ba Jesús kitsure:

—S'iu nda sja xi k'ui_a an, 'ba satendo ko kjuanima jotsa'en satenda_a; ⁴⁰ tunga tsa ngate kix-in_a asa ngate skjunna kuetsubo, bi an 'bakona nga sja_nuu, tu kui= xuta xi je kis'endare nga'ndebiu kua'ere.

⁴¹ 'Ba kionga xi ngite xutare kjint'e enbi, kuastike Santiago 'ba ko Juan. ⁴² Tunga Jesús kinchjare, 'ba kitsure:

—Jun 'yo nga xi ngakure xuta xi bi tse'e Israel 'ñu mejenre xutare, 'ba xi batexuma ko kjua'ñure tsa'en nga kjuinik'etjusun enre. ⁴³ Tunga ngajinnu jun bi 'ba kuan. Tusa, xi mejénre nga titjun kuan ngajinnu, tjinnere kui kuatesinre xi yak'a; ⁴⁴ 'ba xi mejénre nga titjun kuan ngajinnu, tjinnere kui kuan chu'ndare xi yak'a. ⁴⁵ Ngat'a Ki'ndire Xuta xi'iun bi ja'e nga satesinre, tusa kui ja'ekatesinre xuta, 'ba tuxi sjani yojore nga k'uechjintjai nkjin xuta.

Jesús tsinda xuta ka xi Bartimeo 'mi

Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43

⁴⁶ 'Ba echu naxinanda Jericó. 'Ba jaskan kionga Jesús ko xutare inya'betjuni kio, nkjin xuta tjen-ngire. 'Ba jngu xuta ka xi Bartimeo 'mi, ki'ndire Timeo, ngandai ndiyo tijña nga tjimi'a ton chje. ⁴⁷ 'Ba kionga kjint'e nga je ndiba tiña Jesús tse'e Nazaret, 'etuts'inre nga kiski'ndaya:

—¡Ji Jesús, ntjere David, chanima kakunnaa!

48 'Ba nkjin xuta jatiko tuxi k'uejñaxiuni, tunga tu ngisa= 'ñu kiski'ndaya:

—¡Ji, ntjere David, chanima kakunnaa!

49 'Ba kio Jesús tsakasen'ñu, 'ba kitsure:

—Nukjua_ru.

'Ba kjinukjuare xuta ko 'ba kik'inre:

—Titsja_ri yojori, 'ba tisetjen, ngat'a tinchja=ri.

50 'Ba xuta ko kiskanikja'a tjiutsanga chajare, 'ba jngu fani kiskjink'a nga kitsitiñat'are Jesús.

51 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Mé= xi mejénri nga sa'aan ngat'a tsiji?

'Ba xuta ko kitsingojo:

—Na'en, mejénna kuatsejen nganina.

52 'Ba Jesús kitsure:

—Kuan k'uin; tu ngat'are kjuamakjainri, je kuandai.

Ndekuini chubabiu xuta ko kuatsejenre, 'ba kit-jenngi Jesús ngaya ndiyo.

11

Jesús fa'as'en naxinanda Jerusalén

Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19

¹ Kionga je matiñare naxinanda Jerusalén, echu ña tjindu Betfagé ko Betania, nga'nde xi tjin-dut'are tjenngi tse'e Ya Olivo. 'Ba jaskan Jesús kitsikasen jó xutare. ² 'Ba kitsure:

—Tangiun nga'nde xi tijña nguba kio, 'ba kionga kuitjas'ion, xiañu jngu ki'ndi burru xi tjita'ñu, xi kje nisa 'yajín 'bejñakjare. Chjundo 'ba ndeko.

³ 'Ba tsa 'yá xi skuiningiyanu ánñu 'ba teña'anñu, “Na'ennaxu sichjen 'ba ta'axu sja nganiri”, t'in_ru.

⁴ 'Ba kiji xutare nde, 'ba tsabe jngu ki'ndi burru xi seǵnaya ndiyo, tjita'ñut'a jngu xuntja ni'ya, 'ba kiskjenda.

⁵ 'Ba yak'a xi tjindu kio tsiningiyare:

—¿Mé= xi teño'on? ¿Ánñu ki'ndi burru techjundañú?

⁶ 'Ba kui kitsingojo jotsa'en kitsure Jesús; 'ba kitsa'e'ndere nga kiko. ⁷ 'Ba 'batsa'en ja'ekore Jesús ki'ndi burru, 'ba yasunre tjiutsanga chajare 'ba Jesús tsak'ejñakjare. ⁸ 'Ba 'ñu nkjin xuta bayuju tjiutsanga chajare ngaya ndiyo, 'ba yak'a xi tsatet'a tjiare ngijña 'ba yayuju ndiyo.

⁹ 'Ba 'ñu kiski'ndaya xuta xi tjentitjun, 'ba ko xi tjenngire, nga inyatsu:

—¡Ngatjas'e kjuaje! ¡Ngatatsichikunta'en Na'enchana kui xi ndibani ngat'are ja'enre!
¹⁰ ¡Ngatatsichikunta'en kjuatexumare xi ndiba, kjuatexuma tse'e xuta chingana David! ¡Ngatjas'e kjuaje ngank'aa!

¹¹ 'Ba Jesús ja'e naxinanda Jerusalén, 'ba ja'as'en ña ma ndetsin ningú; 'ba kionga je kiskutsejenndaire ngayéje xi tjin, 'etju ngani, ngat'a je kuangixun. 'Ba kiji Betania ko ngatejój xutare.

Jesús ch'o tsure ya higo xi tsajainre tu

Mt. 21:18-19

¹² 'Ba kionga kuanyujun, kionga je 'etjuni Betania, Jesús kuabojore. ¹³ 'Ba kjin tsabe jngu ya higo xi tjinre xka; 'ba kitsitiñat'are tuxi skueni tsa tjinre tu. Tunga kionga echu ña seǵña yabiu, tumé kisakure, tu suba xka= ngat'a bi nixtjinre tu higo ya'a. ¹⁴ 'Ba 'batsa'en kitsure ya higobiu:

—Niñajan nde ngatakjineni turi xuta.

'Ba xutare kjint'e mé= xi kitsu.

Jesús 'baxje xuta xi inyabateña tsajmi ña ma ndetsinre ningu

Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22

¹⁵ 'Ba kionga ja'e naxinanda Jerusalén, Jesús ja'as'en ña ma ndetsinre ningu 'ba 'etuts'inre nga ts'axje xi inyabateña tsajmi kio 'ba ko xi inyabatse. Tso'otsakjan yamixare xi tsik'antjaiyare ton xuta, 'ba ko xi inyabateña nise xi paloma 'mi; ¹⁶ 'ba ni'yá nde kitsja'ndenire nga kjua'axtiu ko tsajmi ña ma ndetsinre ningu. ¹⁷ 'Ba yakuya, nga kitsu:

—Enre Na'enchana tsu: “Ni'yana_a kui= xi kuan ni'ya kioña xuta xi tjin ngasun'ndebi ma fakona”, tunga ngijore chacheje kjiño'on jun nga'ndebi.

¹⁸ 'Ba kionga kjint'e enbi, ngakure na'miu 'ba ko xuta chjine kjuatexuma tsangisjai jót'sa'en kuan sik'enni Jesús, ngat'a ne inyatsakjunre. Ngu ngats'i' xuta kutsejenkun jotsa'en bakuya kui.

¹⁹ 'Ba kionga je kuajñu, Jesús ko xutare 'etjuni naxinanda Jerusalén.

Kixi ya higo xi ch'o kitsure Jesús

Mt. 21:20-22

²⁰ 'Ba nga tajñu nga kuanyujun, ja'at'a tiñare ya higobiu 'ba tsabe nga je kixi ka'nda jamare. ²¹ 'Ba kio Pedro ja'etsjenre mé= xi kuán, 'ba kitsure Jesús:

—Na'en, chutsejen, je kixi ya higo xi ch'o kik'in_{ri}.

²² 'Ba Jesús kitsingojo:

—Ngatamakjainnu ngat'a tse'e Na'enchana.

²³ Kjuakixi= xi texin_{nuu}, nga tu'yañu xi kuetsure nindubi: “Chjunitjen yojori, 'ba chanikja'ajin yojori ndachikun”, kuan jotsa'en nga kuetsure tsa

bi jó ján kuaja inimare nga makjainre nga kuan jotsa'en nga titsu. ²⁴ Kui kjuañu 'ba xinni_nuu nga ngayéje xi jun xjo'o nga xuko Na'enchana, ngatamakjainnu nga je kisakunnu, 'ba sakunu. ²⁵ 'Ba kionga techuko Na'enchana, tichat'a_ru xingiu tsa mé= xi tjinnu ko kui, tuxi Na'enchana xi tijña ngank'aa 'ba nde sichat'aninu jenu ngayeje. ²⁶ Tunga tsa bi sichat'a_ru xuta xi ch'o tsikonu, 'ba=nde bi sichat'anu jenu Na'ennu.

Chjangingiyare Jesús 'yá= xi kitsjare kjuañu

Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8

²⁷ 'Ba jaskan Jesús ko xutare ja'e ngani nax-inanda Jerusalén. Yejerañu Jesús tsu'ba ña ma ndetsinre ningu, kitsitiña ngakure na'miu, ko xuta chjine kjuatexuma 'ba ko xuta chingare naxinando, ²⁸ 'ba tsiningiyare:

—¿Mé= kjuañu xi tjinri nga 'bi teñe'en? 'Ba ¿'yá xi kitsjari kjuañu nga ma 'bi teñe'en?

²⁹ 'Ba Jesús kitsingojore:

—'Ba nde skuiningiya_nuu tu jngusa tsajmi ngayeje; tingojonu, 'ba an 'ba xin_nuu mé= kjuañu tjinnā nga 'bi tsa'aan. ³⁰ ¿'Yá= xi kitsikasen Juan Bautista nga ja'ekatenda, a Na'enchana asa xuta=? Tingojonu.

³¹ 'Ba kui jonijmiko xinkjin:

—Tsa “Na'enchana kitsikasen” kuixan, kui kuetsu=na “¿'Ba áñu bi kuakjainninu ngat'a tse'e?” ³² 'Ba ¿jó kuixan tsa xuta kitsikasen?

Ngat'a kitsakjunke xuta naxinando, ngu ngatsi'i kuakjainre nga Juan kuán jngu profeta. ³³ 'Ba 'bitsa'en kitsingojore Jesús:

—Bi 'yee.

'Ba 'batsa'en Jesús kitsingojo:
 —'Ba ninga an bi 'ba xin_nuu mé kjua'ñu tjinna
 nga 'bi tsa'aan.

12

*Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e nchja ch'okun
 xi tsa'exako uva*

Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19

¹ 'Ba Jesús 'etuts'inre nga 'ejña kjuakusun:
 —Jngu xuta 'entje tsujmi ntje xi uva 'mi, 'ba
 'ench'are; 'ba kiskju'ngi jngu nga'nde ña sits'iungi
 uva, 'ba kiskjenitjen jngu torre nk'a tuxi sikuenda
 yejeni.

'Ba jaskan kitsikeyare nangu nchja xi mare
 tsa'exako uva, 'ba kui xin kiji. ² 'Ba kionga echu
 chanre tu, kui kitsikasen jngu chu'ndare tuxi
 kueki'anire nchjabiu chan xi 'bakore. ³ Tunga
 nchjabiu kitsuba chu'ndabiu 'ba ye'ere, 'ba tu
 tjejen ntsja nga kitsikasen. ⁴ 'Ba kio xi naire
 nangu kitsikasen ngani ngijngu chu'ndare; tunga
 nchjabiu kitsi'onre nindaku chu'ndabiu, 'ba ch'o
 kitsure. ⁵ 'Ba kja'e kitsikasen ngani, 'ba kibi
 kjinik'en. 'Ba jaskan nkjin chu'ndare kitsikasen;
 tjin xi kisatere 'ba yak'a xi kjinikjesun.

⁶ 'Ba tu ngijngu xuta tijña ngisare, kui xi
 ki'ndire fa, xi 'ñu mejénre. 'Ba xi fet'ani kui kit-
 sikasen, nga kitsikja'etsjen: “Nchjabiu skuekun=
 ki'ndina.” ⁷ Tunga nchja xi tsa'exako uva kitsure
 xinkjin: “Kibi= xi saku yejere tsajmi xi tjinre
 na'enre; tusa sik'ian, tuxi tsajan kuanni mé= xi
 sakure.” ⁸ 'Ba 'batsa'en kitsuba, 'ba kitsik'en 'ba
 kiskanikja'a t'axin yojore ña tjintje tsujmi ntje
 uvabiu.

9 'Ba, ¿jó mixun jun? ¿Mé= xi sa'en xi naire nangiu? Ngu kja'etsikjesun nchjabiu, 'ba kja'e xuta sikeyare nangiu.

10 '¿A kje 'bexkiyajíun enre Na'enchana? Nga tsu:

Ndiojo xi chjine xjo ts'axjengi, kui= xi je kuánni ndiojo titjun.

11 Na'enchana xi 'bi kitsa'en, 'ba tu makun=na ña nga 'ya.

12 'Ba kio xuta titjun kuamejénre kitsuba Jesús, ngat'a be= nga Jesús 'ejña kjuakusunbi ngat'a tse'e kui. Tunga tsakjunke xutankjiun, 'ba kitsik'ejña tajngu Jesús 'ba kiji.

Jesús bakuya ngat'a tse'e kja'bechjintjai

Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26

13 'Ba kjinikasen ña tijña Jesús yak'a nchja fariseo 'ba ko xutare Herodes, tuxi sikinchjani Jesús en xi kuan kuangini. 14 'Ba kui nchjabiu ja'etsure:

—Ji na'en, jin 'ya=ni nga kjuakixi= xi sji nga bi tu enre xuta 'mini_ri 'ba nga bi tu isenre xuta 'mini_ri ngayeje, ngat'a bakuye nga ko kjuakixi ndiyare Na'enchana. ¿A tixa'nde asa bi tixa'nde nga k'uechjintjai_ra ña xuta ngakure Romano? ¿A k'uechji=ña, asa bi k'uechja?

15 Tunga Jesús be=ni kjuajó nkjainre nchjabiu, 'ba kitsure:

—¿Áññu chen te'bejñaninu? Jngu ton ndenario ndekonou, tuxi skutsejenni_ra.

16 'Ba ja'echanire jngu ton, 'ba Jesús kitsure:

—¿'Yá= tse'e isen xi kjit'a nga'e, 'ba 'yá= tse'e ja'en xi kua'indut'a?

'Ba nchjabiu kitsingojo:

—Tse'e xuta ngaku Romano=.

¹⁷ 'Ba kio Jesús kitsure:

—Ngu ta'e_ru xuta ngaku Romano xi kui tse'e, 'ba ta'e_ru Na'enchana xi tse'e kui.

'Ba tu kiskutsejenkun= nchjabiu jotsa'en kitsingojo ngani Jesús.

Jesús bakuyare xuta ngat'a tse'e kjuafa'aya

Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40

¹⁸ 'Ba kio yak'a nchja saduceo ja'ekun Jesús. Kui= nchjabiu tsu nga mik'en bi nde fa'ayanire; 'ba tsiningiyare Jesús:

¹⁹ —Ji na'en, 'ba tsa'en kitsi'indu xujunna Moisés: “Tsa jngu xi'in xi je tsixanko chjun kueya, 'ba tsa bi kis'ekore ki'ndi, jngu nts'e xuta xi k'ion kuixanko ngani chjun k'anbiu tuxi sjanire ki'ndi nts'e xi k'ion.” ²⁰ Ngu jngu ndiya kis'e yatu nchja xi nts'e mani. Xi ma titjun tsixan, tunga k'en 'ba bi kis'ere ki'ndi. ²¹ 'Ba kio xi majóni tsixanko ngani chjunbiu, tunga 'ba nde k'en ngani ngayeje 'ba bi kis'e nganire ki'ndi; 'ba nde 'ba=nde kuán ngani ko xi majánni. ²² 'Ba nga yatu 'ba= kuán tsi'ire, nijnguú kis'ere ki'ndi. 'Ba jaskan 'ba nde k'en chjunbiu ngayeje. ²³ Ngu, nixtjin nga kjuafa'aya nganire xuta, ¿'yá= tse'e kuan chjunbi ngat'a ngay-atu tsixanko?

²⁴ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Jun tjijñunu, ngat'a bi 'yo mé= xi kua'indut'a enre Na'enchana ninga kjuafñure Na'enchana.

²⁵ Kionga mik'ion kjuafa'ayare, bi nde kuixanni ninga bi nde sikixanni ki'ndi nistire, ngu joni ankjele xi tjindu ngank'aa kuan. ²⁶ Tunga ngat'are

nga kju'a'aya nganire xuta, ¿a kje 'bexkiyajún xujun xi kitsi'indu Moisés ngat'a tse'e ya na'ya xi tjitijin ndi'i? Kionga Na'enchana kitsure Moisés: “An= ña na'enre Abraham, na'enre Isaac 'ba ko tse'e Jacob.” ²⁷ 'Ba Na'enchana bi na'enre mik'en kuán, tu tse'e sani xi tjindukun; 'ba kui= kjuañu ne 'ñu titsujñuninu —kitsu Jesús.

Jesús bakuya ñáre kjuatexuma xi ngisa tjun tijña
Mt. 22:34-40

²⁸ 'Ba ja'e jngu chjine kjuatexuma, 'ba kjint'e nga nchjabiu inyafoyanire xinkjin, 'ba kionga je tsabe nga Jesús nda kitsingojore, kitsitiñat'are Jesús 'ba tsiningiyare:

—Ngajinre ngayéje kjuatexuma, ¿ñáre kjuatexuma xi ngisa tjun tijña?

²⁹ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Kjuatexuma xi tijña titjun yejere ngayéje, kui xi tsu: “Tasen ñojon, xuta naxinanda Israel, xi Naina kui xi Na'enchana mani xi tu jngututu ma sani. ³⁰ Timején Na'enchana xi Na'enri ko ngayéje inimari, ko ngayéje yojori, ko ngayéje kjuafa'etsjenri 'ba ko ngayéje nga'ñuri.” ³¹ 'Ba kjuatexumabi kui= xi majóni: “Timején xingi jotsa'en nimején yojori.” Tsajain kja'e kjuatexuma xi ngisa tjun tijña tu'bani nga ko kibi.

³² 'Ba chjine kjuatexuma kitsure:

—Jun nde, na'en, 'ba= tjin. Kjuakixi= xi sji, nga tu jngututu mani Na'enchana, 'ba nga nde tsajainni xi kja'ere. ³³ 'Ba nga ña simiján Na'enchana ko ngayéje inimana, ko ngayéje kjuafa'etsjenna,

'ba ko ngayéje nga'ñuna, 'ba nga simiján xingia jotsa'en nimijáan yojona, kui= xi ngisa chjire tu'bani ko ngayéje kjuatjo xi ngasun altar ti.

³⁴ 'Ba kionga Jesús tsabe nga chingabiu nda kitsingojo, kitsure:

—Bi kjin teni_ri ña batexuma Na'enchana.

'Ba ni'yá nde manikakun nga miningiya ngisare.

Jesús miningiya 'yá ntje ndibanire Cristo

Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44

³⁵ 'Ba kionga tibakuya Jesús ngajin ndetsinre ningu, tsiningiya:

—¿Áññu chjine kjuatexuma tsuni nga ntjere David ndibani Cristo? ³⁶ Ngu ndekuini David kitsu, kionga Isennixtjintsjere Na'enchana kitsikinchja:

Na'enchana kitsure Na'enna an:

“Teni ngate kixina,

ka'nda nga xi bi nda ya'ari ngi ndsakui sik'endaa.”

³⁷ 'Ba ¿jót'sa'en Cristo ntjere David kjuendibani, nga ndekuini David na'enna tsure?

'Ba xutankjiun tsja tjínre nga inyabasen ñojonre Jesús.

Jesús baneje chjine kjuatexuma

Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47

³⁸ 'Ba Jesús kitsu ngisa nga yakuya:

—Chutsejen_ru yojonu ngat'a tse'e chjine kjuatexuma, ngu matsjare 'betsuma ko najñu nduju 'ba matsjare nga ko kjuaxuta nikja'ayare ngajin ndetsin. ³⁹ 'Ba matsjare nga 'bendusun yaxile xi tjun inya ni'ya sinagoga 'ba nga'nde xi ngisa nda chun kja'ajin nga jngu s'i, ⁴⁰ 'ba kui xi kja'are

ni'yare yanchjin k'an 'ba, tuxi k'ue'mota'en yojore, 'ñu tsé fako Na'enchana. Kui kjua ne tsé kjuanima kjua'axtiuni.

Jesús bakuya ngat'a tse'e ton chje

Lc. 21:1-4

⁴¹ Jngu ndiya Jesús tsek'ejña ngankjain nkjin kaxa ña xinya ton chje nga tikutsejen jótša'en inyaminya tonre xuta kio. 'Ba 'ñu tsé ton inyaminya nkjin xuta nyina. ⁴² 'Ba kio ja'e jngu chjun k'an xi nima 'ba 'eya गया jngu kaxabiu jó ton xkua xi chuba kjiya. ⁴³ 'Ba kio Jesús kinchjare xutare 'ba kitsure:

—'Ba xinkixi nuu nga kui chjun k'an nimabi ngisa= tsé kitsja tu'bani ko ngatsi'i xi 'eya ton kaxa ton chjebi. ⁴⁴ Ngu ngatsi'i tu kui xi 'bangire tsja, tunga chjunbi, ngajin kjuanimare, je kitsja yeje xi machjenre nga k'uejñakun.

13

Jesús be'e nijmi nga kuixuya ningu

Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6

¹ 'Ba kionga Jesús 'etjuni ngajin ndetsinre ningu, jngu xutare kitsure:

—;Na'en, chutsejen, á tuku kunni ni'ya ya'ebi 'ba ko ndiojo ya'e xi kuandani!

² 'Ba Jesús kitsingojore:

—¿A techutsejen'a=ni ni'ya ya'e xi 'bi kun? Ngu nijnguú ndiojo nde s'enduxjonenire xinkjin. kuixungi yeje.

Jesús bakuya mé= xi tjun kuan kionga kjue ngasun'ndio

Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24

³ 'Ba jaskan kiji tjenngi tse'e Ya Olivo, xi tijña ngubare ningu. 'Ba Jesús tsik'ejña, 'ba Pedro, Santiago, Juan, 'ba ko Andrés tsiningiyat'axinre:

⁴—'Ba t'innii, ¿kja'á nga 'bi kuan, 'ba mé= chuba xi s'e kionga je k'uetjusun yeje kibi?

⁵'Ba Jesús 'etuts'inre nga kitsure:

—Chutsejen_ru yojonu, nga tu'yá ngat'ejñunu.

⁶Ngat'a ne nkjin xi kja'e ko ja'enna 'ba kuetsu: “An= ña xi Cristo”; 'ba nkjin xuta k'uejñure.

⁷''Ba kionga jun kjuinu'yo nga i nga jaan tjin kjuachan, 'ba kionga xuta kue'e nijmi kjuachan xi tjima, bi kun, ngat'a tjinne=re nga 'ba kuan; tunga kje kjuejin ngasun'ndebi ya'a. ⁸Ngat'a naxinanda skjanko kja'e naxinanda, 'ba chikun skjanko kja'e chikun; 'ba ne nkjin nga'nde s'e chon, 'ba ko kjin-dia. Ngayéjebi tu kui= xi sa'e 'betuts'inre kjuanima xi s'e.

⁹''Nde jun chutsejenni_ru yojonu; ngat'a ngixkun xutaxa= kuinikasenu, 'ba kuajanu ngaya ni'ya sinagoga. 'Ba nga tu ngat'a tsa'an= nini ngixkun chikun 'ba ngixkun rey kuekision, tuxi sikixiñu ngat'a tsa'an. ¹⁰ Ngu tjinnere kjuinikja'axtiuya farani titjunre enre Na'enchana ngatsi'i naxinanda xi tjin. ¹¹ 'Ba kionga xuta kja'ekja'anu 'ba nga ngixkun xutaxa singantsjanu, bi nikjo mé= en xi kuixun. Tusa tixun mé= en xi kua'enu kui chubabiu; ngat'a bi jun kjuinukjuo, tu Isennixtjintsjere Na'enchana xi kuinchja. ¹² 'Ba xi nts'e fo singantsja nts'e nga kjuinik'en, 'ba xi na'en ma singantsja ki'ndire; 'ba xi ki'ndi ma ndekui skjankoni xichare 'ba sa'en nga kjuinik'en. ¹³ 'Ba tu ngat'ana= nini kuastike

tsi'inu xuta; tunga xi xukjuakore ka'nda nga kjuet'a, kui xi k'uangi.

¹⁴ 'Kjua'e xi ch'otjin xi sa'en nga tu jaan xi-are nga'ndetsjere Na'enchana, 'ba xio nga sejña ña bi 'bakore nga sasen ¿'ba xi ti'bexkiya kui enbi ngatamankjinre?, kui nixtjinbiu ngatsi'i xi tjindu nangi Judea ngatanga ña tjin nindu. ¹⁵ 'Ba ngatsi'i xi tjindu ngatsja ndaba, bi ngat'etukajen nga kjua'as'en ndaba tuxi kjua'ekja'ani mé= xi tjinre; ¹⁶ 'ba xi ngijña titsa'exa, bi ngatjendiba ndaba tuxi kjua'ekja'ani najñure. ¹⁷ ¡Nimaxunini yanchjin xi titsuya'more asa inyatsikaki ki'ndire kui nixtjinbiu! ¹⁸ Chja'a_ru jun Na'enchana nga bi nixtjinre nch'an nga 'ba ngatjama; ¹⁹ ngat'a 'ñu tsé kjuanima s'e kui nixtjinbiu joni xi kje nisañajanni 'yare, 'ndani nga Na'enchana kitsinda kui ngasun'ndebi ka'nda nganda'e, 'ba xi niñajani nde s'eni. ²⁰ 'Ba tsa Na'enchana bi sichuba kui nixtjinbiu, tu'yá k'uangi; tunga je kitsichuba nixtjinbiu Na'enchana nga tu kjuanda tse'e xuta xi je kiskja'ajin.

²¹ 'Kui nixtjinbiu tsa tjin xi kuetsunu: “Chut-sijon, nga'e tijña Cristo”, asa kuetsunu: “Chutsi-jon, ngajaan tijña”, bi ngatamakjainnu. ²² Ngat'a nkjin= kjua'e xi Cristo kuetsure yojore tunga bi kui ni. 'Ba kjua'e xi profeta kuetsure yojore tunga bi kui ni; 'ba kui sa'en nkjin chubā ko kjuakun tuxi k'uejñunire xuta, 'ba tsa kuan, ka'nda xi je Na'enchana kiskja'ajin. ²³ Tunga chutsejen_ru yojonu jun ngat'a je 'ba texintitjun_nuu ngayejebi.

*Nixtjin nga kjua'e ngani Ki'ndire Xuta xi'iun
Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36*

24 'Tunga kui nixtjinbiu, kionga je kjua'a kjuanimabiu, s'e jñu tsu'biu, 'ba na'enso bi nde sjani ndi'ire, 25 'ba niñu kuixungini ngank'aa, 'ba nga'ñu xi tjin ngank'aa kjuatse. 26 'Ba kio xiare Ki'ndire Xuta xi'iun, nga tjindibajin yufi ko 'ñu tsé kjua'ñu 'ba ko kjuaje. 27 'Ba kio sikasen ankjelere, nga sikinyaku xuta xi je kiskja'ajin ngayéje ngasun'ndio, ka'nda nga'nyukjinre ngasun'ndebi 'ba ka'nda nga'nyukjinre ngank'aa.

28 'Ngatjamanu kjuakusun ngat'a tse'e ya higo: Kionga je 'betju nganire nts'en tjiare yo, 'ba kja'e xka 'betju nganire, je 'yo nga nixtjinre chundaba matiña. 29 'Ba nde 'ba= tsa'ennire, kionga je xio nga 'ba tjima, ngatja'yo nga Ki'ndire Xuta xi'iun je sejñaxtiu xuntja ni'ya. 30 'Ba xinkixi_nuu, nga k'uetjusun yeje mé= xi texiān kionga kje fesunjín xuta xi tjin nganda'e. 31 Ngank'aa 'ba ko t'anangiu kjuet'a, tunga enñā bi kjuet'a.

32 'Tunga mé= nixtjin 'ba mé= chuba nga 'ba kuan, tu'yá be, ninga ankjele xi tjindu ngank'aa, 'ba ninga Ki'ndire Na'enchana. Tu Na'enchana sani xi be.

33 'Ba kui= kjuañu, tetsubachunñu, 'ba nda tikuendo yojonu, ngat'a bi 'yo kjia'á=ñu nga 'bi kuan. 34 Joni jngu xuta xi je mejen kuaje kja'e naxinanda, 'ba kionga 'betju ndaba tsike'nda xuta chu'ndare nga ngatatsikuenda ndaba, 'ba nga jngu jngu chu'ndare jngu xa tsjare, 'ba tsure chu'ndare xi tsikuenda xuntja ni'yo nga ngat'ejñakun. 35 'Ba kui= kjuañu tetsubachunñu, ngat'a bi 'yo kjia'á= nga kjua'e xi naire ni'yo, a nga tjima'ña=, a nga masen nistjen=, a kio=nga kji'nda chaxicha, asa kio=nga je tjis'e isen.

36 Tetsubachun, tuxi bi tetsujñafeñu kionga tukjia'a kjua'e xi naire. 37 Mé xi texin_nuū jun, 'ba= xin tsi'i_rā: Tetsubachun —kitsu Jesús.

14

Kionga chubayare nga kjuinduba Jesús
Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53

¹ 'Ba tu ngijó= nixtjin chaja ngisa nga s'eya s'i pascua kionga chine niñuxtila xi tsajainre na'yu san. 'Ba ngakure na'mi 'ba ko chjine kjuatexuma inyamangisjai ndiyare jótsa'en kuan suba'moni Jesús, 'ba sik'en. ² Ngu tsure xinkjin:

—Bi ngajinre s'iu kjuinduba, tuxi bi sisi'ani xu-tankjiun.

Jngu chjun 'bestenjunre nanda xi xixi jen Jesús
Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8

³ 'Ba kionga Jesús tijña naxinanda Betania, nga ndaba Simón, xi xuta chi'in fe'ndujun 'mire; yejerañu Jesús tijñat'a yamixo, ja'e jngu chjun xi ya'a jngu lameta xi alabastro nini. Kui= lametabiu kjitse nanda xi suba naxu nardo 'bejunire 'ba xi ne chjire. 'Ba chjunbiu yakjan lameto 'ba kio 'estenjunre nindaku Jesús nandabiu. ⁴ 'Ba yak'a xuta xi tjindu kio kuakjanre, 'ba kitsure xinkjin:

—¿Áññu tu 'ba tsa'en kitistentonni nandabi?
⁵ Kui kjua nga ts'axtiu ján sientu ton denario chjire tsa kisateña tsakaiñu, 'ba kuán kitsa'ere xuta nima tonbiu tsakaiñu.

'Ba jatiko chjunbiu.

⁶ Tunga Jesús kitsu:

—Bi 'ba 'mi_ru; ¿ánñu tenistini_ru? Nda= tjin mé= xi kitsikona. ⁷ Ngat'a xuta nima tu i= tjin-dujinntsainu, 'ba kuan kuiseko tu kjia'añu nga mejénnú; tunga an bi nga'e kuatejñajinntsai_nuu. ⁸ Kui= chjunbiu kitsa'en= mé= xi kuán xi kitsa'en; nde nganda'e=ni je kitsikja'ajnda ixi titjun yojona ngat'a s'eyanijin=ña. ⁹ 'Ba fa texinkixi_nuu, nitu ñañu nga'ndere ngasun'ndio ña kjua'axtiuya en ndare Na'enchana, 'ba=nde kjuinukjua mé= xi kitsa'en chjunbi, 'ba 'batsa'en kjuinikja'etsjenya —kitsu Jesús.

Judas tsingantsja Jesús

Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6

¹⁰ 'Ba Judas Iscariote, jngu xutare xi tejó, kikon ngakure na'miu tuxi singantsjanire Jesús. ¹¹ 'Ba kionga na'miu kjint'ere, se kuatsja=re, 'ba kitsure nga sjare ton. 'Ba Judas 'etuts'inre nga tsangisjai mé= fa chubá xi ngisa nda nga singantsja Jesús.

Jesús kjen ko xutare

Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26

¹² Nixtjin nga 'etuts'inre s'i pascua kionga chine niñuxtila xi tsajainre na'yu san 'ba nga nik'en chut-sanga tse'e s'iu, xutare Jesús tsiningiyare:

—¿Ñáñu mejénri nga kuek'endai xi xina nga s'i pascua?

¹³ 'Ba kio Jesús kitsikasen jó xutare 'ba kitsure:

—Tangiun naxinanda jan. 'Ba kio skajiun jngu xuta xi jngu nisa nanda ya'a. Kui= tangintjengniu.

¹⁴ 'Ba kioña kjua'as'en, 'ba t'in_ru xi naire ni'yo: “'Bi titsu Naini: ¿Ñáre nga'ndeñu nga kuakjenkua xutana kionga kuechjijñii s'i pascua?” ¹⁵ 'Ba kio

kui kuakunu jngu nga'nde teya xi je tijñanda 'ba xi ngank'are ni'yo tijña. Kio t'endo xi xina.

¹⁶ 'Ba xutare 'etju 'ba kiji naxinanda jan. 'Ba 'ba fa tsa'en kuasjare jotsa'en ja'ba je kitsure Jesús. 'Ba kio 'enda xi skinejñu s'i pascua.

¹⁷ 'Ba kionga je tjima'ña, Jesús 'ba ko nga tejó xutare ja'e nga'ndebiu. ¹⁸ 'Ba yejerañu kionga inyakjent'a yamixo, Jesús kitsu:

—'Ba fa xinkixi nuu nga jngu ñu jun xi ñatjen tikjenkona, kui= xi singantsjana.

¹⁹ 'Ba xutare kuabare, 'ba 'etuts'inre nga tsiningiyare nga jngu jngu:

—¿A an= ña?

²⁰ —Jngu xi tejó mañu, kui= xi ndekuini tiba tika'nyijinni niñuxtilare nga ko an —kitsingojore Jesús—. ²¹ Ngat'a tjinnere 'ba kuanre Ki'ndire Xuta xi'iun jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana ngat'are kui. Tunga nimaxuni xi singantsja kui. Tusa ngisa nda kuánre tsa bi kitsin.

²² 'Ba yejerañu inyakjenjñu, Jesús kiskjebe niñuxtilo 'ba kionga je kitsjare kjuanda Na'enchana, kitsijoya 'ba kitsjare xutare nga titsu:

—Chjubio. Yojona=bi.

²³ 'Ba jaskan kiskjebe=ni jngu chutsin. 'Ba kionga je kitsjare kjuanda Na'enchana, kitsjare xutare ngayeje. 'Ba ngatsi'i kits'i. ²⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—Kibi= xi jinna xi tse'e kjua xatse xi ti'bendakoni Na'enchana ko xutare. Kui= xi ne nkjin xuta tistenntjainire. ²⁵ 'Ba fa xinkixi nuu nga bi nde binu k'uiña ka'nda nixtjin nga binu xatse k'uiã ña batexuma Na'enchana.

Jesús be'e nijmi nga Pedro kuetsu nga bi xutare kuán

Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38

²⁶ 'Ba kionga je kise jngu son xi tse'e Na'enchana, kiji tjenngi tse'e Ya Olivo. ²⁷ 'Ba Jesús kitsure xutare:

—Ngatsi'u sichajañu kjuamakjainnu ngat'a tsa'an; ngat'a 'ba=tsa'en kua'indut'a enre Na'enna: “Sik'ían xi tsikuenda chutsango, 'ba kui tuchuña k'uetsumaba.” ²⁸ Tunga kionga kju'a'ayana an, kjuititjun_nuu nangi Galilea.

²⁹ 'Ba Pedro kitsure:

—Nisi ngatsi'i sichaja kjuamakjainre, an bi sichajaa.

³⁰ 'Ba Jesús kitsingojore:

—'Ba fa xinkixira nga ndekuini nistjenbi, kionga kje kjí'ndajín chaxicha xi majóni ndiya, ji je ján ndiya kisji nga bi xutana kuán.

³¹ Tunga Pedro tojo 'ba= kitsu ngisa:

—Nisi tsa kueyakora, bi xian tsa bi xutari kuán. 'Ba 'ba= kitsu ngatsi'i xutare ngayeje.

Jesús fako Na'enna ña Getsemaní 'mi

Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46

³² 'Ba jaskan echu jngu nga'nde xi Getsemaní 'mi.

—Tetsubo nga'e yejerañu an tefikjakuaa Na'enchana —kitsure Jesús xutare.

³³ 'Ba Jesús kiko Pedro, Santiago 'ba ko Juan, 'ba 'etuts'inre nga 'ñu ba kis'ere 'ba 'ñu kuafore. ³⁴ 'Ba kitsure xutare:

—Kjuaba kitsejin inimana joni tsa kui xi je sik'enna. Tetsubo nga'e, 'ba tetsubachun.

35 'Ba 'batsa'en Jesús kiji ngubare, 'ba kio tsak'ejña tsindi 'nda t'anangiu, 'ba tsi'are Na'enchana tsa kuan kjua'at'axinre chuba nga kjua'a kjuanima. 36 Kionga Jesús tifako Na'enchana tsu:

—Abbá Na'en, ji xi mari ñ'an yeje tsajmi; tik'ejñat'axinna kjuanimabi, tunga ngatjama jotsa'en mejénri ji, 'ba bi jotsa'en mejéna an.

37 'Ba jaskan Jesús jendiba ngani ña tjindu xutare, 'ba kjiyufe nga echu; 'ba kitsure Pedro:

—Simón, ¿a tetsujñafe=ni? ¿A nijnguú chuba kichukjuari nga tsikenichin? 38 Tetsubachun 'ba chja'a ru kjuanda Na'enchana, tuxi bi xut'ayakoninú. Inimanu je tijñanda=, tunga yojonu inda ngisa.

39 'Ba kio Jesús kikjako ngani Na'enchana, 'ba ndekuini en kinchja ngani. 40 'Ba kionga jendiba ngani nde, je kjiyufe ngani xutare ngat'a nijño inya'bechja tuxkun. 'Ba bi nde beni mé= xi singojore. 41 'Ba 'batsa'en, ja'e ngani Jesús xi majánni ndiya, 'ba kitsure:

—¿A tojo tetsujñafe=ñu 'ba tenikja'aya=ñu? Ngat'e nde, je ja'e chuba nga Ki'ndire Xuta xi'iun kuangantsjare xuta je. 42 Tisetjion, tangian nde. Chutsijon, je ndiba tiña xi singantsjana an.

Kionga fa'echja'a Jesús

Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11

43 'Ba nde sa'e= tinchjani Jesús kionga tukjia'a ja'e Judas, jngu xutare xi tejó, 'ba ja'e ne nkjin xuta xi kitsikasen nchja ngakure na'miu, ko chjine kjuatexuma 'ba ko xuta chinga. 'Ba xutankjiun

kicha= ko ya= ya'a nga ja'e. ⁴⁴ 'Ba Judas ja'ba je inya'a titjun nchjabiu nga kitsure:

—Kui xi k'uendsu'aa, kui=biu; nda tjindubo nga kueko.

⁴⁵ 'Ba kionga ja'e, tu Jesús fani kitsitiñat'are.

—Na'en —kitsure 'ba 'endsu'a.

⁴⁶ 'Ba kio xutankjiun kitsuba'ñu Jesús.

⁴⁷ Tunga jngu xutare Jesús xi sejña kio ts'axje kichare 'ba tsatet'a ñojon chu'ndare na'mi titjun.

⁴⁸ 'Ba Jesús tsiningiyare xutankjiun:

—¿Ánñu ko kicha ko ya kich'añu nga ja'echja'anuu, joni tsa jngu chacheje kuáan?

⁴⁹ Nyujun nyujun tsakatejñajinntsjai_nuu nga yakuya ngajin ndetsinre ningu, 'ba niñajanni kjindubanuu. Tunga 'bi tjima tuxi k'uetjusunni jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana.

⁵⁰ 'Ba ngatsi'i xutare Jesús tsanga 'ba kitsik'ejña tajngu.

⁵¹ Tunga jngu chana'en xi tjenngire, tu jngu najñu ts'atjijunre yojore, 'ba kui xi kitsuba nchjabiu; ⁵² tunga chana'enbiu kitsuntjin najñure, 'ba tu tsanga kjisti=.

Jesús ngixkun xuta xa titjun Judío

Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24

⁵³ 'Ba 'batsa'en kichani Jesús ngixkun na'mi titjun; 'ba kio kuañajan ngatsi'i ngakure na'miu, tse'e xuta chingo 'ba ko tse'e chjine kjuatexumo.

⁵⁴ 'Ba Pedro kjin kitjenngini Jesús ka'nda ngandetsin ndaba na'mi titjun, 'ba nchja xi tsikuenda kio tsik'ejñajinre. 'Ba kio kitsi'isure yojore t'a ndi'u.

55 'Ba kiongakure na'miu 'ba ngatsi'i xuta xo tsangisjai jngu xuta xi skaninejere Jesús, tuxi sjani en nga kjuinik'en; tunga bi kuasjaire. 56 Ngat'a ninga nkjin xi inyakaninere en ndesu Jesús, bi kjimangusun enre. 57 'Ba yak'a tsikinya nduju 'ba kiskaninere en ndesu, nga inyatsu:

58 —Jin kjinu'ya_ri nga kitsu xutabi: “An sikix-uya=ñā ningubi xi tu xuta kitsinda, 'ba ján nixtjin skjenitjen ngañāa jngu xi bi xuta tsinda.”

59 Tunga ninga 'ba= tsa'en kjimangusun enre.

60 'Ba kio na'mi titjun tsisetjen ngamasenre ngatsi'i, 'ba tsiningiyare Jesús:

—¿A tumé singuaje ngat'are mé= xi inyakaninere-
jери?

61 Tunga Jesús xiu tsik'ejña, 'ba nijnguú en kitsingojo. 'Ba na'mi titjun tsiningiya nganire:

—¿A ji= ni Cristo, xi Ki'ndire Na'enchana?

62 'Ba Jesús kitsingojo:

—Jun, an= ñā. 'Ba xia=ñu Ki'ndire Xuta xi'iun nga tijña ngate kixire Na'enchana xi tjinre kjua'ñu, 'ba nga yufi kjuendibajinni ngank'aa.

63 'Ba kio na'mi titjun 'ejnda najñure tuxi kji'yanire nga 'ñu ch'o kis'ere inimare, 'ba kitsu:

—¿Jótsa'en kuachjen ngisana xi skaninejere?

64 Je kjinu'yo nga ch'o kitsu ngat'a tse'e Na'enchana xutabi; ¿jó mixun?

'Ba ngatsi'i kuangusun enre nga Jesús tjinre je 'ba nga tjinnere kueya.

65 'Ba yak'a nchjabiu 'etuts'inre nga 'etiajunre Jesús, 'ba 'e'mo nkjain 'ba ye'ere.

—Ji xi profeta 'mi_ri yojori, 'ba t'innii, ¿'yá= xi ye'eri nganda'e nde? —kitsure.

'Ba nchja xi tsikuenda kio nkjain Jesús tso'ojin.

Pedro tsu nga bi xutare Jesús kuán

Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29

⁶⁶ 'Ba nga Pedro tijña ngi ni'yo, ja'e jngu chjun chu'ndare na'mi titjun; ⁶⁷ 'ba kionga chjunbiu tsabe Pedro nga t'a ndi'u tijña nga titsi'isure yojore, kitsure nga kiskutsejen'a:

—Ji 'ba=nde Jesús tse'e Nazaret tsikitjajmekue ngayeje.

⁶⁸ Tunga Pedro 'e'mota'en yojore, nga kitsu:

—Junjun. Bi 'bexkuān, 'ba bi mankjinnā mé= xi tesji.

'Ba Pedro 'etjuuni kio 'ba kiji ña tijña xuntja ngandetsin. 'Ba kio kiski'nda jngu chaxicha. ⁶⁹ 'Ba chjun chu'ndabiu tsabe ngani Pedro 'ba 'etuts'inre nga ye'ere nijmi xuta xi yak'a:

—Kui xutabi jngu xi tsak'ajmeko jmibiu.

⁷⁰ Tunga Pedro nde 'e'mota'en ngani yojore. 'Ba sangutjun, xuta xi tjindu kio nde 'ba= kitsu nganire:

—Kjuakixi= nga Jesús tsikitjajmetjenngi_ri, ngat'a Galilea tsiji ngayeje.

⁷¹ 'Ba 'batsa'en Pedro 'etuts'inre nga ch'o kitsu, nga kitsik'axki ngat'are Na'enchana:

—Bi 'bexkuān xuta xi te'mi_ru —kitsu.

⁷² 'Ba ndekuini chubabiu kiski'nda ngani xi majóni ndiya chaxicho. 'Ba kio Pedro ja'etsjenre mé= xi ja'ba je kitsu'inre Jesús nga kitsure: “Kionga kje kji'ndajín chaxicha xi majóni ndiya, ji je ján ndiya kisji nga bi xutana kuáin.” 'Ba kionga Pedro ja'etsjenre enbi, kiski'nda.

15

Jesús chaninejere ngixkun Pilato

Mt. 27:1-2, 11-31; Lc. 23:1-5, 13-25; Jn. 18:28–19:16

¹ Kionga je kis'e isen, kionga je joyare nga kuañajant'are xinkjin ngakure na'miu ko xuta chingare naxinando, ko chjine kjuatexuma 'ba ko ngatsi'i xuta xa xi yak'a, tjita'ñure nga kiko Jesús 'ba kitsingantsjare Pilato. ² 'Ba Pilato tsiningiyare Jesús:

—¿A ji= ni reyre xuta judío?

—Ji je 'ba kisji —kitsingojore Jesús.

³ 'Ba ne nkjin tsajmi kiskaninejere ngakure na'miu. ⁴ 'Ba kui= kjuañu Pilato tsiningiya nganire:

—¿A bi singuaje? ¿Jó sji ngat'a tse'e nga 'ba tuku kji'i tsajmi xi inyabangiri?

⁵ Tunga Jesús nijnguú en kitsingojo ngisa; 'ba kui= kjuañu Pilato tu 'ba= kuánnire.

⁶ 'Ba xki nu xki nu nga s'i pascua, Pilato tsik'ejñandai jngu xuta xi kjiyuya nduya, xi skui'a xuta naxinanda. ⁷ 'Ba kui nixtjinbiu jngu xuta xi Barrabás 'mi kjiya nduya ko nchja xi ñatjen kiskjanko Roma 'ba kitsik'en xuta. ⁸ 'Ba kio ja'e xutankjiun 'ba 'etuts'inre nga tsi'are Pilato nga ngatatsa'en jotsa'en ngantsjai nga s'i pascua. ⁹ 'Ba Pilato kitsingojore:

—¿A mejénnú nga reyre xuta judío sik'ejñandai_nuu?

¹⁰ 'Ba 'ba kitsu Pilato ngat'a kuankjinre nga ngakure na'miu tu kjuaxin kakun= nini nga kitsingantsja Jesús. ¹¹ Tunga ngakure na'miu ja'ba je

inya'a xutankjiun nga tusa Barrabás skui'are nga sik'ejñandaire. ¹² 'Ba Pilato kitsingojore:

—¿Mé= xi mejénnú nga sikuá xuta xi reyre xuta judío 'mi ru?

¹³ —¡Kru tjat'ai! —kitsu nga inyakji'ndaya xutankjiun.

¹⁴ —Tunga ¿mé= kjua xi ch'otjin xi kitsa'en kui? —kitsingojo Pilato.

Tunga xutankjiun ngisa 'ñu kiski'ndaya 'ba kitsu:

—¡Tjat'ai kru!

¹⁵ 'Ba Pilato mejénre nga tsja s'ere xutankjiun, kui= kjuañu Barrabás kitsik'ejñandainire; 'ba jaskan 'exa nga s'ere Jesús 'ba kitsingantsja nga set'a kru.

¹⁶ 'Ba kio chasoldadu kiko Jesús ngajin ndetsinre ni'ya masen xi ni'ya pretorio 'mi, 'ba kinchjare xinkjin xi yak'a. ¹⁷ 'Ba ngatsi'i kitsikaja Jesús jngu najñu nduju kuán, 'ba kitsinda corona xi na'ya nini xi 'esunre nindaku. ¹⁸ 'Ba jaskan 'etuts'inre nga kitsite'ndare:

—¡'Nda na'en, xi reyre xuta judío!

¹⁹ 'Ba ko jngu yanaxu tso'ontjainire nindaku Jesús, 'ba 'etiajunre 'ba tsikinyaku'nchin joni tsa bekun. ²⁰ 'Ba jaskan nga je 'batsa'en tse-jnuke Jesús, ts'axje nganire najñu kuánbiu 'ba nde najñure= kitsikaja ngani. 'Ba 'etjuko tuxi kuat'ani kru.

Jesús s'et'a kru

Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27

²¹ 'Ba jngu xuta xi tse'e Sirene xi Simón 'mi, xi na'enre Alejandro ko Rufo, jendibani ngijña;

'ba kionga tifa'a kio, kitsa'ene kjua'ñure tuxi k'uanijinkoni krure Jesús.

²² 'Ba kio kiko Jesús jngu nga'nde ña Gólgota 'mi. (En xi tsunire: nga'ndere nindaku mik'en.)

²³ 'Ba kitsa'ere binu xi ko mirra ts'atjijin nga k'ui tsakaiñu, tunga Jesús bi kits'i. ²⁴ 'Ba 'batsa'en kiset'a kru. 'Ba chasoldadu kitsiskayani najñure Jesús, tuxi skueni ñáre xi k'uakore. 'Ba 'batsa'en kitsika'bire xinkjin najñure Jesús.

²⁵ 'Ba chubá ñajan nga tajñu nga kiset'a kru.

²⁶ 'Ba jngu yate kua'indut'a mé= kjua kjinik'enni. “Reyre xuta judío” tsu xi kua'indut'a yatebiu.

²⁷ 'Ba jó chacheje ñatjen kiset'ako kru Jesús, jngu ngate kixire 'ba jngu ngate skjunre. ²⁸ 'Ba kuajngu enre Na'enchana xi tsu: “'Batsa'en xiakun joni xuta xi bi nda tsa'en.”

²⁹ 'Ba xuta xi inyafa'a kio ch'o inyatsure Jesús nga inyatsik'atji nindaku:

—¿A ji= ni xi sikjekjue ningu 'ba nga ján nixtjin xjunitjen ngani? ³⁰ Tik'angi yojori 'ba t'etukajent'ai kru —kitsure.

³¹ 'Ba 'ba=nde tsa'en tsejnuke ngakure na'miu 'ba ko chjine kjuatexumo ngayeje, nga inyatsure xinkjin:

—Kui kitsik'angi kja'e xuta, tunga bi mare tsik'angi yojore. ³² Ngat'etukajent'a kru nganda'e tsa kui xi Cristo, 'ba tsa kui xi reyre xuta tse'e Israel tuxi xiaña 'ba kuakjainnina.

'Ba nchja xi kjiyut'ako kru Jesús 'ba=nde ch'o kitsure.

Jotsa'en k'en Jesús

Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30

³³ 'Ba kionga kuanyusen, kuajñu ngayéje ngasun'ndio ka'nda nga chuba ján nga kuangixun.

³⁴ 'Ba ndekuini chubabiu 'ñu kiski'ndaya Jesús:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —kitsu. (En xi tsunire: Ji Na'en, ji Na'en, ¿ánñu kjinikumaninaa?)

³⁵ 'Ba yak'a xuta xi inya kio, kjint'e 'ba kitsure xinkjin:

—Tasen ñojón, profeta Elías tinchjare.

³⁶ 'Ba 'batsa'en tsangatsanga jngu xuta xi seña kio, 'ba jngu tsanga kitsika'nyini ko binu xi je san, 'ba jngu yanaxu 'eku 'ba kitsitiñat'are Jesús tuxi k'uini, nga kitsu:

—Tejño; xutsijan tsa Elías kjua'ek'ajent'a kru.

³⁷ Tunga Jesús 'ñu kiski'ndaya, 'ba k'en. ³⁸ 'Ba jó ya kuán najñu xi kitjenchja nga'nde xi 'ñu tsje tse'e ningu, jendibajenni 'nda ngank'are ka'nda ngi'ndere nga kitijndajen. ³⁹ 'Ba ngakure chasoldadu xi ngankjain Jesús seña, kionga tsabe jotsa'en k'en, kitsu:

—Kjuakixi= nini nga kui xutabi Ki'ndire Na'enchana.

⁴⁰ 'Ba=nde kio inya yak'a yanchjin xi kjin inyakutsejenni; 'ba xi inya ngajinre yanchjinbiu María Magdalena=, María nare Kuse ko Santiago xi ma ki'ndiu, 'ba ko Salomé. ⁴¹ Kui= yanchjinbi kitjenngi Jesús 'ba tsikinyako kui, kionga tijña nangi Galilea. 'Ba=nde inya ngisa nkjin yanchjin kio xi ñatjen ja'eko Jesús naxinanda Jerusalén.

Kionga kis'eyanijin Jesús

Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42

⁴² 'Ba kui nixtjinbiu nga s'endunda tsajmi xi machjen s'iu, ngat'a je matiña nixtjin nga

nikja'aya. 'Ba kionga je tjima ngixun, ⁴³ ja'e Kuse tse'e Arimatea. Kui= jngu ngakure xuta xa xi 'ba nde tikuyare nixtjin kionga kuatexuma Na'enchana. 'Ba kui 'enere yojore nga kikun Pilato 'ba tsi'are yojore Jesús. ⁴⁴ 'Ba tu 'ba= kuánre Pilato nga ngutjun fani k'en Jesús, 'ba kinchjare ngakure chasoldadu 'ba tsiningiyare tsa je k'en. ⁴⁵ 'Ba kionga je ngakure chasoldadu ye'ere nijmi nga je k'en, Pilato kitsingantsjare yojore Jesús Kuse. ⁴⁶ 'Ba kio Kuse tsatse jngu najñu tjibe, 'ba ko najñubiu kitsik'atjijunni yojore Jesús kionga je ts'ajent'a kru. 'Ba jaskan kik'eyanijin jngu tsju xi tixa xi kuandat'a naxiu, 'ba kiskanitikja jngu ndiojo tse xi 'extiuchjakoni tsju. ⁴⁷ 'Ba María Magdalena, 'ba ko María, nare Kuse nde, inyakitsejen ña kis'ejña yojore Jesús.

16

Jesús fa'ayare ngajinre mik'en

Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10

¹ 'Ba kionga je ja'a nixtjin nga nikja'aya, María Magdalena, ko María nare Santiago, 'ba ko Salomé, tsatse nanda xi ixi jen tuxi kuetsikajunni yojore Jesús. ² 'Ba nixtjin xi 'betuts'innire semana, kionga 'ñu tajñu ngisa, kiji ña tijña tsjure Jesús, nde sa'e= 'etjuni tsu'biu.

³ —¿Yá= tsé xi skja'axinna ndiojobi xi tijñaxtiuchja tsjure? —inyatsure xinkjin.

⁴ Tunga kionga kiskutsejen, tsabe nga kui ndiojobiu xi ne 'ñu tse je tijñat'axin. ⁵ 'Ba kionga ja'as'en tsjure Jesús, ngate kixire tsju tsabe jngu chana'en xi yaja najñu nduju xi tiba kji'i; 'ba

yanchjinbiu kitsakjun. ⁶ Tunga chana'enbiu kit-sure:

—Bi kun; Jesús tse'e Nazaret xi teminyisjo xi kiset'a kru, bi nga'e tijña. Je ja'ayare. Chutsijon nga'nde ña kjinikajña. ⁷ Tunga tangik'e_ru nijmi xutare, 'ba ko Pedro: “Kui= tifititjunnu nangi Galilea; 'ba kio xio kui jotsa'en nga ja'ba je kitsunu Jesús.”

⁸ 'Ba kio mangatsanga 'etju yanchjinbiu tsju, ngat'a se inyafatsekun=. 'Ba tu'yá ye'ere nijmi ngat'a inyatsakjun.

Jesús matsejenre María Magdalena

Jn. 20:11-18

⁹ 'Ba jaskan nga ja'ayare Jesús, kionga tajñu nixtjin xi 'betuts'inre semana, titjun María Magdalena kuatsejenre, xi ts'oxjejinre yatu isennix-tjin xi bi nda. ¹⁰ 'Ba María Magdalena kike'ere nijmi xuta xi ñatjen tsik'etsumako Jesús, xi ba tjindu 'ba inyakji'nda. ¹¹ Tunga kionga kjint'e xutabiu nga Jesús tijñakun, 'ba nga chjunbiu kitsitsejenre yojore, bi kuakjainre.

Jesús tsitsejenre yojore jó xutare

Lc. 24:13-35

¹² 'Ba jaskan kja'e tsa'en, kitsitsejenre yojore Jesús jó xutare xi ngijña inyafi. ¹³ 'Ba kui ja'eke'e nganire nijmi xuta xi yak'a; tunga kui bi kuakjain nganire ngayeje.

Jesús 'bexare xutare

Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23

¹⁴ 'Ba jaskan tuchan Jesús kitsitsejen nganire yojore ngatejngu xutare, yejerañu tjindut'a yamixo; 'ba Jesús jatiko ngat'a bi kuakjainre 'ba titsujñu

ngisare, ngat'a bi kuakjainre mé= xi ye'ere nijmi xuta xi ja'ba je tsabe nga ja'ayare kui. ¹⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—Tangiun ngayéje ngasun'ndio, 'ba t'e_ru nijmi en ndare Na'enchana ngatsi'i xuta xi tjin. ¹⁶ Xi kuakjainre 'ba satenda, kui= xi k'uangi; tunga xi bi kuakjainre, kui= xi xaninejere. ¹⁷ 'Ba xi kuakjainre sa'en= kjuakunbi: Nga ko ja'enna k'uaxje isennixtjin xi bi nda; 'ba kja'e en kuinchja ngayeje; ¹⁸ 'ba subaya ntsja tjiuye, 'ba tsa k'ui tsajmi xi sik'enre, tumé sikore; 'ba kuanere ntsja xuta xi sefesun 'ba kuanda —kitsu Jesús.

Jesús mijin ngank'aa

Lc. 24:50-53

¹⁹ 'Ba jaskan nga Na'enna Jesús jako xutare, tsijin ngank'aa, 'ba ngate kixire Na'enchana tsik'ejña. ²⁰ 'Ba xutare Jesús 'etju, nga kitsikja'axtiuya en ndare Na'enchana jo kji'i ngasun'ndio. 'Ba Na'enna tsakaseko, 'ba kitsa'en kjuakun, tuxi xianire nga kjuakixi= en xi inyatsu xutare.

El Nuevo Testamento Mazateco de Ayautla New Testament in the Ayautla Mazateco language of Mexico

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazateco, Ayautla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Ayautla [vmy], Mexico

Copyright Information

©La Liga Bíblica, A.C., 2009

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazateco, Ayautla

©Wycliffe Bible Translators, Inc., 2009

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

776ced1d-6ea7-59c3-8389-b2a94420d3be